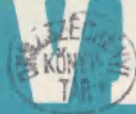

VAKOK VILÁGA

H/3 1690

A VAKOK ÉS GYENGÉNLÁTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

ELŐFIZETHETŐ A
MEGYEI SZERVEKNÉL
ÉS

A VAKOK ÉS GYENGÉNLÁTÓK
ORSZAGOS SZÖVETSÉGÉNEK
KIADÓHIVATALANÁL:
BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47.
TELEFON: 210-440

XLIV. évfolyam
1983 * 4 szám

L. Braille

DR. PIRITYI OTTÓ

Jövedemkülönbségek és közhangulat

(I. RÉSZ)

Amióta szélesre tárult hazánkban a különmunkák, különkeresetek lehetőség, és amióta az egyszerűbb gazdasági szervezeti formák a teljesítményekkel arányosabb munkajövedelmeket ígérnek, kiéleződött a közhangulat a munkajövedelmek differenciálódásával kapcsolatban. Volt már egy ilyen hangulati hullám, de ez a mostani egészen más.

Tíz-tizenöt évvel ezelőtt meglehetősen idegesítette az embereket, hogy egyeseknek jól megy. Fokozódott a társadalmi elégedetlenség amiatt, hogy egyesek meggazdagodnak, telket, autót vesznek, hétvégi házat építenek, miközben mások a napi anyagi gondoktól szenvednek. A társadalmi feszültség azzal párhuzamosan fokozódott, ahogy nőtt a jómódú családok száma és aránya. Érdekes, hogy a kiugróan magas jövedelmek akkor kezdték a társadalmat idegesíteni, amikor az ilyen jövedelem már nem volt sem ritka, sem elérhetetlen.

Először csak a zöldséggel, a nőgyógyász orvossal volt bajunk, de különösebben nem érdekelt a jólétük. Később igaztalannak tartottuk a háztáji gazdaságokból keletkező hatalmas vásárlóerőt. Ennek a tömeghangulatnak majdnem engedett a kormányzat is. Aztán már irigyeltük a taxist, a fodrásznőt, a pincért; sokalltuk a pénzét a szemétszállítókknak, a tévészerelőknek. Szinte mindenkinek a pénzét sokalltuk — a magunkét kivéve. Az árszínvonal-emelkedés felgyorsulása óta különös figyelmet érdemel azoknak az értékelése, akik fix fizetések, például tisztviselők, pedagógusok, nyugdíjasok, és nem is tudnak külön munkát vállalni. Ők azt tartják igazságosnak, ha a nyugdíj-járulékot a magasabb fizetési sá-

vakban felemeljük, mert „attól kell elvenni, akinek van”.

A fix jövedelműek számára az az igazságos, ha a különjövedelmeket erőteljesen megadóztatjuk, a magánszektorok jövedelmeit lefölözzük. Csakhogy a különkereseteknek legalább a fele olyan, amelynek központi számbavétele hiányzik, adóztatása megoldhatatlan. A tény, hogy ma a magyar lakosságnak kb. egyharmadát érintően van lehetőség magas személyi jövedelem és családi jövedelemszint elérésére. Ilyen helyzetben van-e alapja annak, hogy szorgalmazzuk az erőteljesebb differenciálódást? Van, hiszen a keresetek közötti különbségek mind vertikálisan (beosztástól, szakképzettségtől, felelősségtől függően), mind horizontálisan (azonos vagy hasonló munkát végzők között) csökkentek az elmúlt három évtizedben.

VERTIKÁLIS KERESETI ARÁNYOK

A beosztás, a szakképzettség és a felelősség szerinti kereseti különbségek csökkenése a felszabadulás után a korábbi kirívó béraránytalanságok kiküszöbölésére, a kiskeresetűek életkörülményeinek javítására irányuló törekvéseket tükrözte. De megnyilvánult benne az is, hogy a gazdaságpolitika nem épített következetesen az anyagi ösztönzésre.

Az 1968. évi reformot követően a keresetek bizonyos mértékig differenciálódtak, a béren felüli keresetelenek aránya nőtt. A vertikális differenciálódási folyamat azonban hamarosan megállt. A keresetek 1973 óta ismét nivellálódtak. Az átlagosnál többet keresők kereseti

átlag 1972-ben 1,91-szerese volt az átlagosnál kevesebbet keresők kereseti átlagánál, 1980-ban ez a differenciáltsági mutató már csak 1,82 volt.

A szakmunkások bére az iparban 1975-ben még 56 százalékkal volt magasabb a segédmunkásokénál, 1980-ban már csak 45 százalékkal. A betanított munkásokkal szemben a szakmunkások előnye 30 százalékról 15 százalékra csökkent.

A legalacsonyabb keresetek felzárkózása tovább folyik. Ez érthető, hiszen a kispénzű embereket érinti a legérzékenyebben az árszínvonal gyors emelkedése, az ő szabad rendelkezésű jövedelemhányaduk csökken leginkább. Hiába mondjuk, hogy meg kell szabadítani a bérezést a szociálpolitikai funkcióktól. Ez nem megy mindenütt.

Az életpálya első felében a bérek oldaláról nincs valami nagy ösztönzés a magasabb iskolai végzettség elérésére. Szóbeszéd tárgya, hogy a magasabb iskolai végzettség alig hoz a dolgozó konyhájára valamit. Mégis megdöbbenő a Munkaügyi Információs Központ elemzése, amely az 1980 májusi adatfelvétel alapján kimutatja, hogy az általános iskolát végzetek kevesebbet keresnek átlagosan, mint azok, akik ezt az iskolát sem végezték el. Sokszor többre lehet menni az általános iskola után egy szaktanfolyammal, mint a középiskolában töltött négy évvel.

Az egyén számára azonban nemcsak annak van jelentősége, hogy pillanatnyilag hol áll a kereseti rangsorban, hanem annak is, hogy évek múltával milyen relatív kereseti szintet érhet el. Alacsony ugyan egy kezdő diplomás fizetése, de reménykedik abban, hogy relatív

bérhelyzete tíz év múlva már sokkal jobb lesz. Megvan a maga ösztönző ereje az életpálya során várható keresetdinamikának, illetve az ezen belüli differenciálódásnak. Az egyes foglalkozások ennek alapján a perspektíva és a perspektívtalanság mentén is szétválnak, ami gyakran a pillanatnyi kereseti színvonalat is befolyásolja. Egy jó bérdinamikájú pálya vonzó lehet akkor is, ha ott a kezdő kereset alacsony. (Csak bírják a szülők az első években a már kereső gyermekük támogatását!)

Az 1980. évi említett adatszolgáltatás feldolgozása is bizonyítja, hogy a nem fizikaiak kereseti dinamikája az életpálya teljes hosszában töretlen; a fizikaiaknál a meredek emelkedése 35. és 40. év közötti léletsávban megtorpan, és innen kezdve, az életpálya hátralevő részében az egész kategória átlagában stagnálásról, illetve hanyatlásról beszélhetünk. Ennek megfelelően a két nagy kategória egymáshoz viszonyított pozíciójában két nagy szakaszt lehet elkülöníteni. Az életpálya első felében a fizikaiak érnek el kereseti fölényt, a második felében viszont a kereseti viszonyok megfordulnak és szembetűnően szétválnak.

Az összegezett életkeresetek a két csoportnál a 32. életév körül találkoznak. Itt érik utól átlagban a nem fizikaiak a fizikaiakat az addigi „életkeresetben”. A nem fizikaiak alkupoziója az első években rendkívül rossz. Kiderül, hogy az iskolában elsajátított szaktudás ekkor alig váltható pénzre. A felhalmozódó tapasztalat többet ér, mint az iskolai végzettség, pontosabban az iskolai végzett csak az életkor növekedésével együtt keresetnövelő tényező.

A Munkaügyi Minisztérium közgazdasági főosztálya által készített „Tájékoztató az 1980-ban érvényesülő kereseti arányokról” című összeállításból tudjuk, hogy a keresetdinamika az egyes foglalkozási minőségek szerint is erősen differenciált. A segéd munkások keresete a vizsgált időszakban 30 éves ko-

rig gyorsan nő, utána lassan csökken. A betanított munkásoknál is 30 éves korig tapasztalható gyors felfutás, utána stagnálás jön. A szakmunkásoknál a keresetek növekedése 40 éves korig meglehetősen gyors, de lassuló dinamikájú. Aztán itt is stagnálás jön. Az ügyintézőknél a kereset 35–39 éves korcsoporttal bezárólag gyorsan nő,

utána az ütem csökken. Az ügyviteli alkalmazottaknál a növekedés üteme fokozatosan csökken az életkor növekedésével, de végig van növekedés.

(Megjelent a Társadalmi Szemle 1983. februári számában)

(Folytatjuk)

szervezeti élet

ELNÖKSÉGI ÜLÉS

Szövetségünk központi elnöksége 1983. február 24-én ülést tartott.

Jelen voltak: dr. Jáksó László elnök, dr. Bódi István főtitkár, Barna Zoltán, Csengeri József, Erhartné dr. Molnár Katalin, Gerdelics Ferenc, dr. Hoól József, Nagy Ernő, Pinviczki György, dr. Szél Lajos, Szemerédi István, dr. Szigeti György elnökségi tagok, Kiss Sándor, Lakk István, dr. Molnár Antal elnökségi póttagok, valamint Daru Gerőné osztályvezető-helyettes.

Dr. Jáksó László megnyitotta az értekezletet és ismertette a napirendet. Külön üdvözölte Sidó Imrét, a Nógrád megyei szervezet titkárát, — az első napirendi pont előadóját — és kérte, hogy tartsa meg beszámolóját a szervezet munkájáról.

Az írásban benyújtott referátumot Daru Gerőné osztályvezető-helyettes olvasta fel, melyhez még szóbeli kiegészítést is fűzött a megyei szervezet titkára. A referátum utáni vitában elsőként Szemerédi István, szakmai csoportvezető szólalt fel. Hangsúlyozta, hogy mint a megyei szervezet instruktora, jól ismeri a végzett munkát. Igaz, hogy nincs kultúrcsoport, sportkör és nincsenek klubnapok a megyei szervezetben, de a titkár és az adminisztrátor a 670 sorstársból álló tagságnak minden segítséget megad ügyes-bajos dolgok elintézéséhez. A tagság há-

romnegyed része időskorú, ezért elsősorban nyugdíjúgyek és szociális problémák megoldása érdekében keresik fel a megyei szervezetet személyesen vagy írásban.

A családlátogatást kiemelt feladatnak tartják. A megyében nagyon rossz a közlekedés, ennek ellenére rendszeresen felkeresik tagjaikat. Néha egy egész napot vesz igénybe, hogy egy távoli kis településen egy-egy tagot meglátogassanak. A titkár és az adminisztrátor együtt vállalkozik erre a feladatra, olykor a Vöröskeresztől és a tanácstól is kapnak segítséget ehhez a munkához.

Salgótarjában szép eredményt értek el a házi szociális gondozás terén, a tanácsok segítségével megszervezték az utógondozást, gondoskodnak az erre rászorulóknak rendszeres ebédeltetéséről is.

A berceli Vakok Állami Intézetével jó kapcsolatuk van. Őszintén sajnálják, hogy Gyuricza András, az intézet igazgatója nyugdíjba ment. Gyuricza elvtárs egyben az elnöki tisztelet is ellátta a szervezetben. Munkáját dicséri egyebek között, hogy az intézet lakói közül mintegy harmincan állandó bedolgozói munkát kapnak a prügnyi tsz-től. Szemerédi István javaslata alapján a központi elnökség Gyuricza Andrást jegyzőkönyvi dicséretben része-

sitette. Néhány felszólalás után dr. Jáksó László összegezte a beszámolóban foglaltakat és a testület nevében megköszönte a Nógrád megyei szervezet elnökségének áldozatos munkáját.

A második napirendi pontban Daru Gerőné osztályvezető-helyettes felolvasta a szövetség apparátusának idej munkatervét. Szembetűnő, hogy a nagy gonddal összeállított munkaterv a rutinfeladatokon kívül számos új célkitűzést is tartalmaz.

1983-ban is megszervezzük a tájékoztatásokat, a titkári—adminisztrációs tanácskozást, megrendezzük az évenként szokásos taggyűléseket. Különös gondot fordítunk a Vakvezető Kutyakiképző Iskolára, gazdagítjuk a segédeszköz-választékot, új kiadványokkal, a tömegkommunikációs eszközök hatásosabb igénybevételével folytatjuk és színvonalasabbá tesszük a vakügyi propagandát.

Megkezdődött a boglárlellel üdülő tatarozása, és reméljük, hogy 1984-ben ismét birtokba vehetik a pihenni vágyók. A munkatervből kitűnik az is, hogy az egybehangolt gazdasági és szakmai munka lehetővé teszi a tervezett feladatok pontos megvalósítását. A központi elnökség az apparátus munkatervéről szóló tájékoztatót jóváhagyólag tudomásul vette.

A harmadik napirendi pont előadója dr. Bódi István főtitkár volt. Megállapította, hogy a tavaly decemberi küldöttközgyűlés résztvevői rendkívül aktívak voltak: 26 felszólalás hangzott el, melyekre a szövetség vezetői helyben kimerítő és pontos választ adtak, így ezért az írásbeli válaszokra nincs szükség. Tájékoztatta a testületet a főtitkár arról is, hogy megvizsgálták a központi elnökség múlt évben hozott határozatainak végrehajtását. Megállapítható, hogy a határozatokban foglaltak nagy részét teljesítettük. Néhány kérdés megoldása hosszabb időt vesz igénybe, az ezzel kapcsolatos munkák áthúzódtak 1983-ra, de befejezésük küszöbön áll.

A tanácskozás befejező részében néhány bejelentést hallgatott meg a testület. Dr. Bódi István elmondta, hogy február 16-án a Braille Könyvtár másolóival szakmai megbeszélést tartottak, mely rendkívül időszzerű és hasznos volt. A másolók hangot adtak azon kívánságuknak, hogy a jövőben is szervezzenek ilyen találkozokat. Itt mondjuk el, hogy 1984-ben ismét sor kerül hasonló összejövetelre.

A főtitkár bejelentette továbbá, hogy április 24-én finn vakügyi delegáció érkezik hazánkba. A mintegy 20 főnyi csoport részére színes programot állítottunk össze. Északi sorstársaink megtekintenek néhány vakügyi létesítményt, tiszteletükre műsoros estet is rendezünk.

Az osztrák Dr. Ernst Rath cég, mely rehabilitációs segédeszközök eladásával foglalkozik, korábban már tartott bemutatót a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán (erről lapunk előző számában márt hírt adtunk) ,szövetségünk budapesti székházában március 4-én és 5-én ismét bemutatóval egybekötött előadást tartott. Az elnökség örömmel vette tudomásul az elsősorban elektronikai segédeszközök forgalmazását vállaló cég jelentkezését, és a kétnapos eseménysorozat programját jóváhagyta.

Néhány folyamatban levő fegyelmi ügyről kapott még tájékoztatást a testület, majd a tanácskozás dr. Jáksó László elnök zárszavával ért véget.

Nekrológ

1983. január 3-án tragikus hirtelenséggel elhunyt Holló Gézané, született Habrik Klára szövetségünk Heves megyei Szervezeti elnökségének tagja. Tevékeny közéleti ember volt: az MSZMP és az SZMT Szociálpolitikai Bizottságának tagja a KPVDSZ Heves megyei Bizottságának ügyviteli dolgozója volt. Sorstársaink érdekében sokat fáradozott a Munkaügyi Elhelyezési Bizottság elnökeként.

Hamvasztás utáni búcsúztatása 1983. január 18-án volt az egeri temetőben. Véget ért egy sorstársnő küzdelmes élete.

Emlékét megőrizzük.

(Hamuszka József közlése)

A b l a k

Beszámoló

A BRAILLE-HANGJEGYÍRÁS EGYSÉGESÍTÉSÉRE RENDE- ZETT NEMZETKÖZI KONFE- RENCIÁRÓL

(Moszkva,
1982. október 12.—15.)
Írta: Ulrich Mayer—Uhma

I. Előzmények

Louis Braille, aki a vakok részére az általános pontírást megalkotta, kifejlesztette a vakok hangjegyírása rendszerének legfontosabb alapelemeit is. Bár a Braille hangjegyírást nemzetközileg elismerték, és azt két konferencián (1929-ben és 1954-ben) Párizsban kibővítették, a megvitatott kérdések közül 1954 után is jó néhány megoldatlan maradt. Volt két kézi könyv, bennük az 1954-es konferencia eredményeit különbözőképpen adták elő; az egyiket az NSZK-beli A. Reuss állította össze és Lipcsében jelentette meg, a másikat a londoni H. V. Spanner szerkesztette.

A létező zavarok megszüntetésére a 60-as években és a 70-es évek elején kisebb konferenciákra került sor, amelyeken a két kézi könyvet összehasonlították. Nagyobb nemzetközi konferencia azonban nem jött létre, bár a vitás kérdésekben keresték az összhangot. Noha az NSZK és Olaszország képviselői lényegében megegyezésre jutottak, a fontos kérdésekben Kelet-Európa országai is, Európa és az angolszász területek országai között mégis jelentős volt a véleménykülönbség.

Az Összoroszországi Vakok Szövetsége, a Vakok Jóléti Világtanácsa (WCWB) megbízásából 1982.

október 12—15. között nemzetközi konferenciát hívott össze Moszkvába, a vakok hangjegyírásának egységesítésére. Ezen a konferencián az NSZK megbízottjaként e cikk szerzője vett részt.

Sajnos ez alkalommal is hiányoztak olyan fontos szakértők, mint az Egyesült Államok és Skandinávia szakemberei. Tíz ország képviseltette magát, köztük öt nyugat-európai, négy kelet-európai és Brazília. A tanácskozás alapjául Reuss és Spanner kézikönyvei szolgáltak, valamint egy újabb, a szovjet vak zenészek által összeállított terjedelmes munka, amelyet a többi résztvevő természetesen csak kis mértékben ismert.

II. A konferencia menete

Az értekezlet két munkafázisra tagolódott. Az első részben a mindenkori nemzeti hangjegyírás szakértőinek helyzetmeghatározásait taglalták, továbbá a Braille hangjegyírás történeti fejlődésmentéről számoltak be és bemutatták az új jeleket. E cikk szerzője azt a feladatot kapta, hogy ismertesse az egységesítésre tett kezdeti lépéseket. Emellett alkalmat adtak neki arra is, hogy beszámoljon a vakok németországi hangjegyírás bizottságának és az olasz szakembereknek 10 évvel ezelőtti megegyezéséről, amely Reuss és Spanner kézi könyveinek részletes összehasonlítása alapján történt. E megállapodásokat G. Vassio (Olaszország) foglalta írásba.

Ezt az összeállítást tekintettük vitaalpnak és kiadós eszmecserehez vezethetett volna; sajnos azonban alig mutatkozott készség arra, hogy a vitás jeleket és írásmódokat megbeszéljük, úgy, hogy e területen semmiféle haladást nem értünk el. A szovjet megbízottak által a

vakok kottairásáról kidolgozott alapvető művet vitattuk meg, mert azt sokan nem ismerték, ugyanis csak oroszul szerkesztették meg. Ennek ellenére Szmirnov további szovjet javaslatokat ismertetett és ajánlott a dzsessz és a modern zene sajátosságaihoz igazodó jelekre, hogy azokat az amerikai szakértőkkel hangolják össze, mielőtt végső elfogadásra kerülnek.

Az angol delegátus referátumában közölte azokat a tapasztalatokat, amiket Angliában akkor szerzett, amikor a hangjegyeknek komputer segítségével, pontírársba történő átvitelével végeztek kísérleteket.

A konferencia programjának mintegy kiegészítéséül, a szovjet megbízottak előterjesztették a vak zeneszerzők műveinek terjedelmes antológiáját, amelyet a résztvevőknek díjtalanul bocsátottak rendelkezésére. Ezt az ajándékot néhány előadás követte a zeneszerzők részére, amiket ugyancsak Szmirnov tartott. A második részben a bizottság megvitatta azokat a határozatokat és ajánlásokat, amelyek a beszámolókból és vitákból adódtak. Ráadásul gátlólag hatottak a határozatok kidolgozásánál a delegátusoknak az előrehaladás módjáról megmutató különböző felfogásai. Végül kilenc pontot terjesztettek elő, azokat tekinthetjük a tárgyalás eredményének. Közülük három pontot e helyen is kiemelünk:

1. A moszkvai zeneművek nyomdáját megkérjük, hogy egy kötetben minden Braille hangjeggyel előállítását orosz, angol és lehetőség szerint francia nyelven is adja ki.

2. A washingtoni Libray of Congressst felkérjük, hogy minden rendelkezésre álló pontírársú zenemű új, nemzetközi katalógusát jelentesse meg.

3. A szovjet delegáció által előterjesztett új jeleket a nemzeti bizottságok vitassák meg! Felszólítottuk a szovjet megbízottakat, hogy az amerikai szakemberekkel folytassanak intenzív véleménycserét a hangjegyek jelöléséről,

hogy egy újabb konferencián azokról megegyezés születhessen.

Csehszlovákia megbízottját, Drtina urat, felkérték, hogy a vakok hangjegyzésének elnökeként, nemzetközileg tevékenykedjen, a határozatokat a megfelelő intézményeknél képviselje.

III. Végső megjegyzés

E beszámoló szerzőjének fontos, hogy hangsúlyozza a szovjet ven-

déglátóknál tapasztalt szívélyes fogadtatást és vendégszeretetet. Bizony fontos eredmény volt, hogy a hangjegyzés szakemberei több országból személyesen megismerkedtek és ezután a kétoldalú kapcsolatokat ápolni fogják. Reméljük, e kapcsolatok további találkozókhoz vezetnek, s a következő nemzetközi konferencián előnyére válnak a Braille hangjegyzés egységesítésének.

szempont volt, hiszen a megváltozott munkaképességű dolgozók egészségvédelme, biztonságos foglalkoztatása legalább olyan fontos, mint a gazdaságos termelésre való törekvés.

A gazdasági eredményeinket természetesen saját erőből nem tudnánk elérni. Allamunk — a nehéz gazdasági körülmények ellenére — dotáció formájában ellensúlyozza az átlagosnál magasabb termelési költségeket.

Az 1982. évben sikerült javítani a korábbi években kissé elhalványult munkaverseny-szellemen.

Kilenc brigád versenyzett a különböző címekért, fokozatokért, és egy brigádnak sikerült elnyernie a vállalat „Kiváló Brigádjá” kitüntetését.

Gondoskodunk az utánpótlás fejlődési lehetőségeiről.

1982-ben szövödei szakmunkás-tanfolyamot rendeztünk, nyolc dolgozónk válik szövő szakmunkássá 1983-ban. Ugyancsak 1983-ban fogjuk indítani vállalati keretek között a kefekészítő szakmunkásképzést.

Vállalatunk eredményeivel elismerést vívott ki magának a felügyeleti szerveknél, melyeknek képviselői meglátogatták vállalatunkat, megtekintették munkánkat. Több belföldi és külföldi delegáció távozott jó benyomással vállalatunktól.

Nagyon jó kapcsolatot alakítottunk ki a Vakok- és Gyengénlátók Országos Szövetségével és ez egyben biztosíték is a jövőre nézve, hogy a foglalkoztatást továbbra is magas szinten meg tudjuk oldani.

Köves Gábor
igazgató

A Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat 1982. évi gazdálkodási eredményei

A Fővárosi Kefe- és Seprűgyártó Vállalat a vak és gyengénlátó dolgozók legnagyobb célvállalata. Jelentőségét növeli, hogy a főváros kefe- és seprűellátásában is fontos szerepet játszik, de termékei eljutnak az ország valamennyi részébe.

1982-ben 92,5 millió Ft termelési értéket tervezett a vállalat, melyet 4 millió Ft-tal túlteljesített.

Ezt a komoly eredményt elsősorban annak a következetes piackutató tevékenységnek köszönhetette a vállalat, amely lehetővé tette, hogy 50,5 millió Ft értékű kefeárut, 11 millió Ft értékű sperüt, 18,5 millió Ft értékű vászonszövetet és 16,5 millió Ft értékű kooperációban készült terméket gyártottunk le.

Naturális mértékben mérve több mint másfél millió db kefeárut, 320 ezer db seprőt, 430 ezer méter vásznat készítettünk el. A fentiekből is kitűnik, hogy a vállalat magas színvonalon oldotta meg a legfontosabb feladatát, a foglalkoztatást.

Elmondhatjuk, hogy minden munkára jelentkező vak- és gyengénlátó dolgozót foglalkoztatni tudtunk 1982-ben, akik vállalatunk budapesti telephelyén munkára jelentkeztek.

Az összes foglalkoztatottak létszáma 507 volt, melyből 65 az adminisztratív, a többi fizikai állományú dolgozó.

A vállalat főleg fizikai állományban — nemcsak főfoglalkozású, hanem nyugdíjas, illetve rokkantnyugdíjas dolgozókat is foglalkoztat. A nyugdíjasok száma 180 fő volt 1982-ben. Igen kedvezően alakult az elmúlt évben a vállalati nyereség. A tervezett 12,5 millió helyett 14,5 millió Ft képződött, amiből az állami adó után maradt azokra a fejlesztési, jövedelemnövelő és szociálpolitikai célok megvalósítására, amelyeket beterveztünk.

1982-ben az átlag bérszínvonal 39 000,— Ft volt, 5%-os bérfejlesztést tudtunk végrehajtani.

Az eredményes év után 4 napnak megfelelő év végi részesedést tudtunk szétosztani dolgozóink között.

Sajnos, 1982-ben nem tudtunk előre lépni a tőkés és szocialista export terén. A három évvel ezelőtt megszűnt export lehetőségünket igyekeztünk volna ismét visszaszerezni, de a rendkívül alacsony ajánlati árak nem tették lehetővé a gazdaságos termelést.

Kedvező volt számunkra, hogy nem növekedett a balesetek száma, illetve a balesetekből eredő kieső napok száma. Ez azt mutatja, hogy a vállalat mindent megtett annak érdekében, hogy a biztonságos munkavégzés feltételeit megteremtse. Ez vállalatunknál mindig is kiemelt

Hatvan év hűségben

(Megjelent
a Heves megyei Népművelés
1983. február 11. számában)

1923. februárjában, egy füzesabonyi zsellérportán, kezdődött Kuttacs István és Kakuk Rozália közös élete. Ennek már hatvan esz-

tendeje, és bizony rengeteg esemény, öröm és bánat kísérte ketjük életét. Az asszony három gyermeket szült, akik közül egy apróként elhalálozott. Nevelte, gondozta a megmaradtakat, ahogyan gondozza élete párját is, aki hol az érseki uradalomban aratott, hol a vasútnál szolgált nehéz munkában.

Egyszer aztán felkerekedtek, hogy asszonnyá nőtt leánygyermekük után ide, Lőrincibe költözzenek, ahol idős éveiket mégiscsak a családhoz közelebb élhetik le. Pista bácsi idővel nyugdíjas lett, no és majdhogynem teljesen elvesztette mindkét szeme világát. „Talán a sok fizikai megerőltetés”, — mondották neki a szomszédok. És bár próbáltak műtéttel segíteni a bajon, nem sokat használt. Ilyen formán a rádió, még az öregek napközijébe járó öreg cimborák mellett az jelent neki szórakozást, időtöltést, amikor Rozália néni, a hajdani jegyzőék mosónője kézbe veszi a Szabad Földet, a Népi újságot, vagy éppen a Vakok Világa című lapot, hogy csöndesen felolvasson belőle érdekesnél érdekesebb írásokat emberének.

Hogy miből él a tisztességben,

munkában megöregedett hatvan esztendeje házas Kutacs István és felesége? Meglehetősen szép nyugdíjat folyósítanak Pista bácsinak. Persze a 3400 forintban benne van a házastársi pótlék, még a vaksága után járó pénzösszeg is. Hanem ott az öregek napközije, az jelent igazi pótlékot. Mert a díjtalan napi koszt mellett meleg otthonnal, hasznos időtöltéssel ajándékozza meg őket. Egyébként a családi közösség, no meg a gyermekek, unokák, dédunokák egész kis regimentje vette körül az idős házaspárt február 10-én délelőtt is, hogy gyémántlakodalmuk alkalmából valamennyien együtt ünnepeljenek.

Persze, hogy jólesett a figyelem, a kiterjedt gondosság az idős házaspárnak. Mint ahogyan az úttörők, meg a tanácsi vezetők köszönetét, szerény ajándékaikat is megkönnyítették. Ami pedig — ünnepi trakta, koccintás mellett — feltette a koronát e szép nap eseményeire, hatvan esztendeje kötött házassági fogadalmukat ismét megerősítették a helybeli anyakönyvezetőnél jelenlétében...

(Moldvay)

— érettségit adó gimnázium, középiskola, a képzési idő 6 + 2 év, attól függően, milyen irányba szakosodik tovább a tanuló;

— szakmunkásképző iskola, a képzési idő 3 + 2 év, szintén az orientációtól függően;

— szakfőiskola, mely átmenet a szakmunkásképző és a felsőfokú szakiskola között. A képzési idő 3 + 2 év, különbözetivel érettségit ad, és előkészít a felső iskolákra;

— felsőfokú szakiskola;

— egyetem.

Különbözetivel át lehet kerülni egyik típusú iskolából a másikba. Az egyes iskolatípusokban sok a fakultatív tantárgy. A gyerekek az iskolába hét évesen kerülnek, előzőleg azonban néhány hetes tanfolyamon vesznek részt. Itt megtanítják őket a segédeszközök kezelésére, s ez a továbbiakban döntő fontosságú számukra.

A segédeszközök nagyon változatosak: pontíróablak, pontírógépek, kazettás magnók segítik a tanulást. Szellemes a vakok számára készült domború térkép, amely alkalmas arra, hogy a tanulók tapintás révén megismerjék a felszíni képződményeket, alakzatokat.

Hasznos segédeszköz a rajzoló-mappa is. Ez egy gumilapra helyezett több rétegű másolópapír. A Braille-tábla segítségével kitapintható ábrák készítésére alkalmas így a geometria is oktatható. Ezek az eszközök lehetővé teszik, hogy a gyerekek az alsófokú iskolában tökéletesen elsajátítsák az írást, olvasást és számolást.

A gyengénlátók a normálírást — a síkírást — is megtanulják, és nagyteljesítményű optikai eszközök segítségével az olvasást is gyakorolhatják. Segédeszközökben nagy a választék a tévékamerás nagyítótól az optikai nagyítókig. Az oktatást a kitűnően felszerelt szertárak segítik. A diákok tapinthatják az élőlények csontvázát, az atomok modelljét, a motorok alkatrészeit. Ahol lehetséges, a tanítás kis csoportokban történik.

A vakok oktatása az NSZK-ban

(Megjelent a KÖZNEVELÉS 1983. január 11-i számában)

Marburg igazi diákváros a Német Szövetségi Köztársaság Thüringia tartományában, az NDK határa közelében.

A vakok centruma a város központjában, egy hatalmas parkban épült. Iskolák, üzemek, kollégiumok is helyet kaptak az intézmény területén. Az itteni nevelés alapelve a társadalmi beilleszkedésre való törekvés, a tizenegyedik évüket betöltött növendékeket ezért az intézet kollégiumaiból a városban helyezik el.

Az intézet a városban lakásokat, szobákat bérel. Ezzel egyrészt ön-

állóságra nevelik a fiatalokat, másrészt hozzászoktatják a környezetet a vakok jelenlétéhez, s így a társadalom könnyebben befogadja őket.

Ahhoz, hogy a vakok megállják a helyüket az életben, kedvező feltételeket kell teremteni számukra. Nagyon fontos a képzés, a toleráns szociális beállítottságú társadalmi közeg.

*

Az első lépés az oktatás. A marburgi oktatási központ iskoláinak struktúrája nagyjából megegyezik a normális iskolák felépítésével. Az iskolarendszer modellje a következő:

— alapfokú vagy alsó — általános iskola, a képzési idő hat év;

Az alapfokú iskola elvégzése után a diákok gimnáziumban vagy szakmunkásképzőben tanulnak tovább. A teljesség igénye nélkül sorolok fel néhány szakmát, amely a vakok számára elérhető: telex- és telefonkezelő, seprű- és kefekötő, zongorahangoló, orgonaépítő, hangszerkészítő, nyomdász, könyvkötő.

A szakmai tantárgyakon kívül a tanulók általános ismereteket is tanulnak: közgazdaságtant, politikai, jogi és állampolgári ismereteket, történelmet, irodalmat és idegen nyelveket.

Ha valaki tovább akar tanulni és kvalifikáltabb szakmákban akar elhelyezkedni, akkor beiratkozik az úgynevezett szakfőiskolára. Itt a már elsajátított szakmák mellé a tanulók újakat szerezhetnek, így például programozók és számítógépezők vagy az oktatási központokban foglalkoztatott műszerészek lehetnek. E területeken a gyengénlátók érvényesülhetnek igazán. Ez az iskola-típus különbözetivel érettségit is ad. Az oktatás színvonala magas.

A felsőfokú szakiskolákba gimnázium, illetve érettségi után lehet beiratkozni. Ez az iskolatípus szakmérnöki képesítést ad.

A vakok számára elérhető karok: jogi, filozófiai, teológiai, közgazdasági, szociológiai, pszichológiai, matematikai, pedagógiai, gyógypedagógiai, zeneművészeti. Az első pillanatra szembetűnik, hogy elsősorban a társadalomtudományok felé orientálódnak a hallgatók.

*

A vakok mindennapi tájékoztatását sajtóközpontok vállalják. Napi lapokat, folyóiratokat közölnek pontírással. Kazettákra az újságokat nem rögzítik — túl gyorsan avulnak — csak a folyóiratokat és a könyveket, hangjátékokat. A sajtóközpontok vállalják a nyelvoktatást is. Széles körű kapcsolatokat tartanak fent a világ számos országában a vakok szervezeteivel és magánszemélyekkel.

A legtöbb kiadvány könyv alakban jelenik meg. Ezeket a könyv-

tárak gyűjtik össze, hogy ott bárki hozzáférhessen és olvashassa azokat. A Braille-könyvtárak általában szabadpolcosak. A könyvtárakban szinte mindenütt vannak olvasószobák, stúdiók és lehallgató fülkék.

A stúdiókban nagy teljesítményű telexmásolók segítségével egy kazettáról egyszerre hat másolat készíthető. A pontírási könyvtárak és

sajtóközpontok számára a nagy teljesítményű automatikus nyomdák jelentik a biztos hátteret. Mindennütt vannak már a pontírást síkírássá, illetve a síkírást pontírássá alakító úgynevezett tolmácsgépek. A könyvtárak postán is vállalják a kért könyv eljuttatását.

Rácz Zoltán

AUERVEK IMRE:

A Palatinus-gyógyfürdő

(Megjelent a „Gyógymasször” című, pontírási folyóirat 1982. II. számában)

A legnagyobb strandfürdők közé tartozik. A Margitszigeten, a Buda felőli Duna-ág partján található. Szépen parkosított területe jól beilleszkedik a sziget értékes növényzetébe. Keleti oldalon a Margitsziget fő útvonala határolja. A főbejárat előtt a híres Rózsakert található. Északon és délen sporttelepek veszik körül. A strand területe 10,4 hektár. Érdekes a fürdő története. A század elején fellendült strandfürdőzés egyre nagyobb igényeket támasztott. Az 1919-es Magyar Tanácsköztársaság ezen a környéken strandfürdőt létesített. A strandot oly módon vette igénybe az agyonnyomorgatott fővárosi közönség, hogy napirenden voltak a vízbe fulladások. A biztonságos fürdő megépítése halaszhatatlanná vált. Így került sor 1921-ben a Palatinus Strandfürdő megépítésére. Az akkori igényekhez és lehetőségekhez mértén korszerű volt. Egy korabeli leírás szerint „Iskolát is csinált”, de 1937-ben már át kellett alakítani. Ekkor épült a modern bejárati épület az öltözőkkel, valamint az étterem és a hullámedence. Kisebbség átalakításokat 1965—66-ban is végeztek ugyan, de a strand mai formája végeredményben Janáky István 1937-es elképzeléseit tükrözi. A

Palatinus Strandfürdő májustól szeptemberig tart nyitva; langyos vizű strandmedencével, ülőpadokkal épített melegmedencével, hullámedencével áll a fürdőzők rendelkezésére. A hosszú téglalap alakú strandon a fürdőlétesítmények zöme az északi részen található. A déli rész zöldterület jellegű, közepesen napozásra alkalmas füves térséggel, amelyet árnyas fasorok öveznek. Északról dél felé haladva először a melegmedencét, majd a nagy strandmedencét találjuk. Ez utóbbival szorosan egybeépített gyermekmedence következik. Ettől mintegy 20 méter távolságra van a körmedence, mely egyben szökőkút és gyermekmedence is. Újabb 25 méter után a hullámedence zárja le a fürdőmedencék 320 méter hosszú sorát. A medencéken túl játszó és napozásra alkalmas területek vannak. Az emeletes bejárati épület magas, nyitott oszlopos előcsarnokkal fogadja az érkezőket. A férfiöltözők jobbra, a női öltözők balra vannak. A strandfürdőben háromféle öltözőtípus van. Összesen 3784 fogas, 4020 szekrény és 546 négyzetméteres kabin áll a fürdőzők rendelkezésére. A strand öltözőiben 9988 vendég elhelyezésére van lehetőség. A fürdő négy medencéje különféle igényeket szolgál. A gyógymedence az egyik legkedveltebb. Alakja szabálytalan sokszög, felülete 2000 m², térfogata 1400 m³. Vas-

betonból készült. Érdekes a medence víz-betáplálása. Majdnem a medence közepén függőlegesen felfelé irányuló csövön a szökőkútszerűen előtörő víz a helyben feltörő forrás illúzióját kelti.

Érdekes, bár kevésbé látványos a strandmedence vízellátása is. Egyik végén kis keverőmedence emelkedik ki. Részben a járdán van, részben a strandmedencébe nyúlik. Öt nyíláson zuhog a víz az ország legnagyobb strandmedencéjébe. A medence hossza 118 m, szélessége pedig 43 m. A felülete 5074 m². A medence térfogata 5900 m³. Egybeépítettek a nagy strandmedencével három gyermekmedencét is. Ezek együttes szélessége azonos a nagymedence szélességével. A harmadik medence kettős célt szolgál. A strand bejárati épületének tengelyében mint szökőkutas díszmedence működik. Nem szabályos kör alakú, felülete 750 m². Mivel a mélysége kicsi, a térfogata is kevés, mindössze 320 m³. A szökőkút a medence közepén van. A kőtányerról lezuhánzó víz hatását a medence kerületén nyolc helyről befelé irányuló vizsugárral lehet fokozni. A gyógymedencén kívül a strandfürdő másik vonzereje a hullámedence. Hosszúsága 50 m. A hullámgépház felé a medence fokozatosan keskenyedik.

A fürdőhöz tartozó kiegészítő szolgáltatások sem hiányoznak. Olajozó, pedikűr, fodrász, massage egyaránt megtalálható. A fürdőzők kényelmét szolgálják az automaták, büfék, és a korszerű étterem. A fürdő létesítményeit 70 szabadtéri és zárt helyen levő zuhany, 10 mosdó, 21 lábmosó, 13 ivókút egészíti ki.

A Zsigmondy Vilmos által 1867-ben fúrt I. számú kút az első melegvízű artézi kút volt Budapesten. Mélysége 118,5 m. A kút vízhozama 6200 l/p becsülhető. A víz hőmérséklete eredetileg 43,8 C fok volt, most 38 C fok. A hőmérséklet csökkenésével a víz minőségében is változást észleltek. A III számú kutat 1942-ben létesítették. A víz hőfoka 41,6 C° volt a készítésekor. 20 év

múlva 38,8 C fokra csökkent. A kút vízhozama 8200 l/p. A Margitsziget I—III. számú kutak kémiai jellegét tekintve kalcium — magnézium — hidrogénkarbonátos nátriumot, szulfátot tartalmazó egyszerű telmárvizet adnak. A fürdőmedencéket meleg és hideg vízzel töltik a rendelteté-

sükből adódó igényeknek megfelelően. A szükséges meleg vizet az I. és III. számú északi kutakból külön-külön vezetik.

A strandfürdő nagy forgalmat bonyolít le. Látogatóinak száma meleg nyári vasárnapokon a 20 000-et is eléri.

Jogi rovat

Dr. Falvai Ferenc

A bérlakások karbantartási és felújítási szabályai és a bérbeszámítási jog

(I. rész)

1983. július 1-én számos módosítás lép hatályba a lakásbérleti jogviszony különböző kérdéseivel kapcsolatosan. E kérdéseket a 43, a 44, és a 45/1982. MT számú rendeletek szabályozzák. A közvélemény előtt is ismeretes a lakberek emelésével kapcsolatos rendelkezés. E rendelkezés lényege, hogy a rendelet hatályba lépésétől kezdődően a havi lakbér mértéke a lakás alapterülete és minősége szerint: összkomfortos lakás esetében 15,— Ft/m²; komfortos lakás esetében 12,— Ft/m²; félkomfortos lakás tekintetében 7,50 Ft/m² és komfort nélküli lakásnál 4,50 Ft/m². E rendelkezések kompenzálása érdekében 1983. és 1988 között csökkenő mértékű állami hozzájárulást kapnak az állami bérlakások bérlői.

Az új rendelkezések tükrében célszerű közelebbről megvizsgálni a karbantartási és felújítási kötelezettség alakulását. Ezzel összefüggésben áll a bérbeszámítási jog kérdése is.

A karbantartási és felújítási kötelezettségeknek három csoportját különböztetjük meg, mégpedig azon kötelezettségeket, amelyek

kizárólagosan a bérbeadót, tehát az Ingatlankezelő Vállalatot terhelik. A kötelezettségek másik csoportjába tartoznak a bérlőt terhelő kötelezettségek, még a harmadik csoportba a bérbeadót és a bérlőt fele-fele arányban terhelő kötelezettségek.

A bérbeadó köteles gondoskodni az épület (tehát a lakóház) állagának karbantartásáról, továbbá az épület központi berendezéseinek (felvonó, központi vízellátás) állandó üzemképes állapotáról. A bérbeadót terhelik a falak és a közös használatra szolgáló helyiségek álagában, továbbá e közös használatú helyiségek berendezéseiben keletkezett hibák és hiányosságok megszüntetésének kötelessége. Ugyancsak a bérbeadó köteles gondoskodni a közterületre és a közös használatra szolgáló helyiségekre néző ajtók és ablakok külső felületének mázolásáról, továbbá az egyes lakásokban lévő fogyasztásmérőktől (villanyórák, gázórák, stb.) illetve biztosító táblától kezdődő elektromos vezetékek a felújításáról. Ugyancsak a bérbeadó kötelessége a közös használatra szolgáló helyiségek tisztán tartásáról és szükséges világításáról való

gondoskodás, továbbá a háztartási szemét elszállítása.

A bérlő köteles gondoskodni a bérleményben álló lakás burkolatának, ajtóinak, ablakainak és berendezéseinek karbantartásáról, továbbá a bérleményben lévő lakás tisztán tartásáról és az elektromos vezetékben (a lakásban lévő fogyasztás mérőtől kezdődő szakaszán) keletkezett hibák kijavításáról.

A bérbeadót, illetőleg a bérlőt terheli fele-fele arányban az 1983. július 1. napján fennálló lakásbérleti jogviszony keretében a lakásberendezés felújításával, illetve cseréjével kapcsolatos költség. E költség a bérlőt terheli teljes egészében az 1983. július 1. napja után keletkezett új lakásbérletek esetében, továbbá akkor is, ha ezen időpontot követően felújított lakásra keletkezett lakásbérleti jogviszony. Amennyiben tehát 1983. július 1. napja után valamely bérlakás megüresedik, e lakásra létesített új lakásbérleti jogviszony keretében akkor keletkezik a bérlő kizárólagos felújítási kötelezettsége, ha a bérbeadó 1983. július 1. napja után a lakásberendezéseket felújította, illetőleg kicserélte, és ezt követően válik szükségessé valamely berendezés újabb felújítása, vagy cseréje (fűrdőkád, mosdókagyló, padló, stb.)

A bérbeadót terhelő kötelezettségek vonatkozásában a jogszabály úgy rendelkezik, hogy a mutatkozó hibák kiküszöbölésének gyorsasága annak függvénye, hogy milyen jellegű hibáról van szó.

Az életveszélyt okozó, továbbá az épület állagát veszélyeztető, vagy az egyes lakások, vagy a közös helyiségek rendeltetészerű használatát lényegesen akadályozó hibákat együttes elnevezéssel azonnali beavatkozást igénylő hibáknak minősíti a jogszabály, és ezekkel kapcsolatosan előírja, hogy ezeket haldéktalanul köteles a bérbeadó megszüntetni. Az azonnali beavatkozást nem igénylő hibák esetében pedig úgy rendelkezik, hogy ezen kötelezettségeket az épület karban-

tartásával, vagy felújításával összefüggésben kell teljesíteni.

Amennyiben a bérbeadó fenti kötelezettségét nem teljesíti, úgy a bérlő a hibát a bérbeadó írásbeli felszólítása nélkül jogosult megszüntetni és a szükséges munkát elvégeztetni. Ez esetben természetesen jogosan igényelheti a bérbeadótól a felmerült költség megtérítését. A bérbeadó az azonnali beavatkozást nem igénylő hibát záros határidőn belül köteles kiküszöbölni. Erre vonatkozólag a jogszabály úgy intézkedik, hogy a lakásberendezés felújítását vagy cseréjét 30 napon belül, az egyéb munkát pedig 1 éven belül, illetőleg legkésőbb az épület felújításával összefüggésben 2 éven belül köteles elvégeztetni. Amennyiben a fenti határidőket a bérbeadó nem tartja be, vagy a kérdéses munkák elvégzését a jogszabályban megjelölt határidőre nem is vállalja, a bérlő jogosult e munkákat elvégeztetni és a felmerült költséget a bérbeadóra

átbírálni. Jogosult a bérlő a munkák elvégzetése helyett (nyilvánvalóan nagyobb volumenű munka esetében) a bírósághoz fordulni és peres úton a bérbeadó kötelezését kérni az elvégzendő munka határidőn belül való teljesítésére.

Amennyiben — állami lakás esetében — a bérlő a bérbeadó helyett azonnali beavatkozást igénylő munkát végzett, vagy végeztetett el, vagy a lakás átadásakor (új lakás esetén) észlelt hibák és hiányosságok megszüntetéséről gondoskodott, a bérbeadó a bérlő költségeit egy összegben köteles megtéríteni. A bérlő a felmerült költség 50%-ának egy összegben való megtérítését igényelheti a bérbeadótól, ha a lakásberendezések felújítását, vagy cseréjét helyette végezte el. A bérlő csak a ténylegesen felmerült, műszakilag szükséges költségek megtérítését igényelheti.

(Folytatjuk)

egészségügy

KISS JÁNOS

A táplálkozás

II. rész

A cikk első részében a táplálkozás-egészségügy néhány általános kérdésével foglalkoztam. Tekintettel lapunk olvasótáborára, a most következőkben az idős kor néhány táplálkozással összefüggő problémájával foglalkozom.

Az évek múltával nemcsak az ízlés változik, hanem azt is kénytelenek vagyunk észrevenni, hogy már nem tudunk olyan „jóízűen” és annyit enni, mint azelőtt, hogy egyik-másik étel „nehéznek” bizonyul, puffadást, teltségérzést, kellemetlen gyomortáji nyomást okoz. Az életkorral párhuzamosan változik az emésztőrendszer teljesítőképessége is, ennek következményei

az említett panaszok, és ezért kényszerülünk alkalmazkodni a működésbeli csökkenéshez. Ezért eszik az idősebb ember kevesebbet és elhagyja a nehezebben emészthető, nagyobb zsiradék-tartalmú, erősebben fűszerezett ételeket. Az idős ember táplálkozása megegyezik a felnőttek egészséges táplálkozási szabályaival, a különbség talán leginkább abban van, hogy már a kisebb étkezési hibák is hamar bekövetkező rendellenességeket váltanak ki. Gyorsabban mutatkozik a helytelen táplálkozás következménye: a vitaminhiány, az elhízás, a cukorbetegség, az érlemezésedés szövődményei stb. A helyes táplálkozással a felnőtt és az idősebb ember is egészségét védi, de bizonyos korban túl ez sokkal nyilvánvalóbb.

Érdemes tehát az életkornak megfelelő szabályokra jobban odafigyelni, és megtartani azokat.

Az idős ember számára szóló el-

só táplálkozási tanács: egyen kevesebbet! A 60 éves ember táplálék-szükséglete egynegyedével, a 70 évesé egyharmadával kevesebb, mint az 20–40 éves korban volt. Ez azt jelenti pl., hogy ha régebben három szelet kenyert evett egész nap, most csak kettőt ehet, ha három merítőkanál tarhonyát tett a tányérjára, akkor most csak kettőt tegyen, ha három deci volt a levesadagja, akkor most csak kettővel mérítsen, stb.

Az idős emberek egy részét viszont éppen a hiányos táplálkozás veszélye fenyegeti, különösen azokat, akik egyedül élnek. Ennek az az oka, hogy idős korban könnyen egyoldalúvá válhat a táplálkozás az érdeklődés hiánya, az egyszerűbb ételek felé való törekvés miatt. Az, hogy az idős ember táplálék-szükséglete mintegy harmadrésznivel kisebb, mint a fiatalabb felnőtteké, egyidejűleg azt is jelenti, hogy nem fogyaszthat ennél kevesebbet sem! Az időskori táplálkozási hiányok kifejlődése legkönnyebben a változatos, sokféle nyersanyagból összeállított táplálkozással előzhető meg.

Az idős ember túltáplálása még veszélyesebb, mint a fiataloké, hiszen ha elhízik, akkor az amúgy is fáradt mozgás- és emésztőszervek, az érrendszer, a szív csak fokozott munkával, még nagyobb megterheléssel tudják ellátni a nagyobb testet, mint egyébként. Az elhízott idős ember igen hajlamos a magas vérnyomásra, a szívgyengeségre, a cukorbetegségekre, a cukorbetegség megelőzhető helyes táplálkozással. A helyes táplálkozás tehát azt jelenti, elsősorban: együnk kevesebbet, de kiegészíthetjük ezt azal is, hogy egyszerre együnk mindig keveset. Az idős ember emésztőszervei nehezebben dolgozzák fel a táplálékok alkotórészeit, ezért tanácsos a többszöri, kisebb mennyiségekből álló táplálkozás, azaz: reggeli, tízórai, könnyű ebéd, uzsonna, könnyű vacsora, majd egy újabb kisebb pótvacsora. A táplálékok alkotórészeit azonban nem egyforma arányban kell csökkenteni:

egyeseket jobban, másokat alig. Az idős embernek szóló második táplálkozási tanács: csak igen kevés zsírt szabad enni! Pontosabban erősen csökkenteni kell az állati eredetű zsírok mennyiségét, de nem szabad kevesebbet fogyasztani, vagy csak igen kis mértékben a növényi eredetűekből.

Az állati eredetű zsírok között elsősorban a sertészsír, a baromfi-zsír (liba, kacska), tejszín fogyasztását kell erősen mérsékelni, és csak kisebb mértékben a vajét. Sőt! — kerülni kell azokat a húsokat, húskészítményeket és ételféleségeket is, amelyek sok zsírt tartalmaznak, illetve sok zsírral készülnek. A növényi eredetű olajok — étolaj, margarin (Rama) — mennyiségét azonban nem kell csökkenteni, sőt aki eddig nem ezekkel készítette ételét, fokozatosan térjen át a növényi olajokra. Vaj helyett Rama margarin, zsír helyett napraforgóolaj esetenként még jobb is, pótol minden más zsiradékot.

A jelenlegi hazai táplálkozási szokások zsírban igen gazdag ételkészítést jelentenek. Idős ember számára különösen azért veszélyes az állati zsiradékokban bőséges étkezés, mert fokozza a véralvadást, elősegíti az érlemezésedést szövődményének, a trombózisnak kifejlődését. A növényi eredetű zsírok összetétele kedvező hatású, ezért nem szükséges ezek mennyiségét is csökkenteni.

A harmadik tanács: kevesebb cukor értéktelen kalóriaforrás, csak hogy a cukor „erősíti a szívet” és az idős embert. Ellenkezőleg: a cukor értéktelen kalóriaforrás csak feleslegesen növeli a táplálék hízaló hatását, nincs sem vitamin-, sem ásványi só tartalma, ennek ellenére számolni kell az édes íz érzékelésének igényével, ezért amennyire lehet, mérsékelni kell a tömény édességek fogyasztását, de természetesen korlátozott mértékben kis mennyiségű édesség alkalmazása megengedhető.

Az édesség rontja a fogakat, azt a keveset is, ami még idős korra megmarad. A rendszeres édesség-

és cukorfogyasztás könnyen eredményezhet elhízást.

Negyedik tanács: rendszeresen, minden étkezéssel kell állati eredetű fehérjét fogyasztani!

Az állati fehérjékben (húsok, húskészítmények, tej, tejtermékek, tojás) gazdag táplálékok fogyasztásának következtében fokozódik a szervezet fertőző betegségekkel szembeni ellenállóképessége, javul az erőnlét, könnyebben raktározódik a mész a csontokban. Éppen ezért az idős ember táplálkozásában az állati eredetű fehérjéket nem szabad csökkenteni, sőt minden egyes étkezéskor kell az említett fehérjefélékből valamelyiket fogyasztani.

A következő tanács: mindennap rendszeresen kell fogyasztani zöldség- és főzelékféléket, valamint gyümölcsöt!

Az említett élelmiszerek tartalmazzák a legtöbb szükséges vitamint, a fontos ásványi sókat és a nélkülözhetetlen rostanyagokat.

A zöldség-főzelékfélék és gyümölcsök tehát igen fontos anyagokat juttatnak az idős ember szervezetébe. A vitaminoktól a szervezetben fokozódik a betegségek ellen a védekezőképesség, javul a vérsajtóképzés, az étvágy, fokozódik az erőnlét, a fizikai erő és mozgásképesség. Két igen fontos vitamin azonban nem található meg az említett növényi eredetű táplálékokban: az A és a D-vitamin. Mindkettő hiánytünetei könnyebben fordulhatnak elő idős emberen, ezért különösen fontos, hogy a táplálékban ebből is elegendő legyen. Legjobb A-vitamin-források: máj, tojás, vaj, margarin, tej, tejtermékek, húsok, húskészítmények. A-vitaminra van szükség ahhoz, hogy sötétben is lássunk, és szemünk megtartsa egészséges nedveségét. D-vitamin tojással, tejjel, tejtermékekkel, vajjal, májjal, halak húsával kerül a szervezetbe, és segítségével képes a csont felvenni és raktározni a meszet, ami biztosítja a csontok szilárdságát. A klimax bekövetkeztével mind a férfi, mind a nő szervezetében beálló hormonális változások hatására fokozódik

a hajlam a csontok mészszegényedésére. Ez ellen bizonyos védelmet nyújt a táplálék D-vitamin és mésztartalma. A mészsükséglet fedezésére igen jó a tej (fél liter tejen benne van a napi szükséges mennyiség) a tejtermékek közül a sajtok: 10 dkg Ementáli a napi szükségletet, 10 dkg ömlesztett sajt annak felét tartalmazza. A mészhiányzó részét főzelékfélékkel, zöldségfélékkel lehet pótolni. D-vitamin-forrásként a tojás, margarin (Rama, Liga) vaj, tejszín, máj, húsok, húskészítmények között válogathatunk.

A gyümölcsök és a zöldség-főzelékfélék biztosítják az idős ember számára fontos ásványi sókat, ezzel védik a szervezet só és víz-egyensúlyának megtartását: ez betegségek hatására könnyebben borul fel idős, mint fiatalabb korban.

Igen sok gondot okoz idős embereknek a székrekedés, a rendetlen bélműködés, ami viszont étvágytalanságot, fáradtságot, nyugtalanságot, rossz közérzetet okoz, de súlyosabb következményei is lehetnek: aranyér, az aranyerek gyulladása, vagy trombózisa. A mindennapos rendszeres székelés helyes táplálkozással, az ételek rosttartalmának segítségével rendben tartható, illetve visszanyerhető. A zöldség-főzelékfélék és a gyümölcsök napi rendszeres fogyasztásával elegendő rostanyag jut be a bélcsatornába ahhoz, hogy meglegyen a mindennapi székletürítés. A bélmozgás legtermészetesebb és hatásos ingere a táplálékok rostanyaga. Sokan azért idegenkednek a rostanyagokat tartalmazó ételektől, mert úgy vélik, hogy azok puffadást okoznak.

Rendszerint azonban nem a rostanyagok felelősek a puffadásért, a teltségérzetért, hanem az elkészítésükhöz felhasznált sok zsiradék, ami miatt nehezen emészhető a táplálék, és puffadás keletkezik. A rostanyagot nem tartalmazó ételek között is vannak olyanok, amelyek segítik a rendszeres székürítést: banán, paradicsom, szilva és a szilva leve (nem a pálinka!) a sa-

vanyú káposzta leve, a tej, tejtermékek.

Az idős ember táplálékainak ízesítésével és fűszerezésével külön fejezetben foglalkozunk, most csak a hagymát és a fokhagymát említjük. Mindkettőnek szerepe van az érzelmesedés szövődményeinek kezelésében, gátolják azok megjelenését, ezenkívül bélmozgásokat fokozva elősegítik a székrekedés megelőzését. Kis mennyiségben rendszeres fogyasztásuk sem okoz bélpanaszokat, előnyeik miatt pedig ajánlottak.

Mennyi folyadékot ihat az idős ember?

Amennyit kíván! Az idős ember szervezete érzékenyebb a folyadékvesztésre, ezért különös gondot kell

fordítani nyáron az elegendő folyadékfogyasztásra, valamint lázas betegség, hányás, hasmenés esetén is. Folyadékként elsősorban a víz, a tea, a gyümölcslevek, a limonádé, a tej és a tejes italok jöhetnek szóba. Alkoholos italt csak ritkán és kis mennyiségben szabad fogyasztani.

Végül biztatásként: az Egészségügyi Világszervezet szerint a

45—60 év közötti ember
középkorú,

60—75 év közötti ember
még csak öregedő,

70—90 év közötti ember
öreg,

90 év feletti ember
az aggastyán

VÁRADI PÉTERNÉ

NŐK RÉSZÉRE

Kézimunka tavaszra

A szövetségünk központjában működő kézimunka szakkör vezetőjénél, Ertl Sándornénál érdeklődtem, mit tudna ajánlani a kézimunkázó látássérült lányoknak, asszonyoknak a tavaszra. Ertlné, Ilonka szerint ezt a mintát, amit most leközlünk, már kipróbálták, könnyen — a kezdők számára is — elkészíthető.

Kazak, mély nyakkivágással:

Mellbőség 88—92 cm. Anyaga 30 deka Pagoda műszálfonal, 3 és feles tűvel kötjük, 5 sima, 5 fordított bordás kötéssel.

Kötéspróba: 24 szem és 32 sor = 10×10 cm.

Háta: 120 szemmel kezdjük. Egyenesen kötünk 4 centit, és megjelöljük az utolsó sort a munka 2 szélén (a kész kazakot ennél a sornál hajtjuk fel, és minden további mérés ettől a sortól történik). Tovább is egyenesen kötünk, csípőmagasságig. Innen minden 8. sorban 5×1 szemet elfogyasztunk mindkét oldalon. A derékvonaltól felfelé az elfogyasztott szemeket minden 10. sorban visszaszaporítjuk. 50 cm hossz-

nál a karkivágáshoz 4×4, 7×2, és 10×1 szemet elfogyasztunk. A fogyasztás első sorában a nyakkivágáshoz a középső 5 szemet befejezzük; a tovább mélyítéshez 7×2, és minden további mélyítéshez 7×2, és minden további sorban 1—1 szemet elfogyasztunk.

Eleje: azonos a hátával.

Összeállítás: a 2 oldalt összevarjuk. Megmérjük az eleje és a háta kivágását az összekötő vállpánt hosszával együtt. Körkötő tűn 1 sima, 1 fordított bordázással 6 centit kötünk. A munka színén mindkét nyakkivágásban fektetjük, és apró öltéssel rávarjuk a vállpántot, majd befelé hajtva eltisztázzuk. A nyakkivágásban a pánt felső élét a visszahajtás előtt kissé összehúzzuk, hogy laposan kifeküdjön, és csak azután tisztázzuk el. A karkivágásban is ugyanígy helyezzük el a pántot, és ahol szükséges, az élét itt is betartjuk. Végül a 2 vállpántot a munka visszáján láthatatlan öltéssel összevarjuk. A nyak és a kar kivágást rövid pálcikával is eldolgozhatjuk. Praktikus darab: hosszú újju, magas nyakú bluzzal téltre is jó.

GERDELICS FERENC

Hogyan fejlesszük saját mozgáskészségünket

Nagyon sok vak közlekedését kísérővel oldja meg, ezért bizonyos értelemben fokozottabban válik kiszolgáltatottá. Ez akkor is így van, ha környezete önként és szívesen úgy állítja össze programját, hogy a kívánt időben a nem látó személy rendelkezésére álljon. Kétségtelenül vannak olyan helyzetek, amelyeknek a megoldása csak kísérővel történhet: nagyobb bevásárlások, orvosi vizsgálatok, kulturális rendezvények, nagyobb utazások, üdülések stb., melyek még-épszemű embereknek is gondot okozhatnak. De látássérült egyén szempontjából az a szerencsés, ha ön-ellátásra rendezkedik be, programjait másoktól függetlenül próbálja a lehetőségekhez képest megvalósítani. A függetlenné válás segíti a rehabilitációt és ez fontos egzisztenciális érdek.

Erős akarattal, józan mértéktartással, tudatos önneveléssel mások jó tapasztalatainak átvételével, a se-

gédesszközök célszerű használatával, az önálló közlekedés többé-kevésbé mindenki számára megvalósítható. Mindenek előtt fontos a vak állapot tudomásul vétele. Megfelelő bölcsességgel törekedni kell a gyakran adódó stressz-helyzetek kivédésére. Olyan feladatokat szabad csak kitűzni, amelyeket alkalmasint képesek vagyunk biztonságosan megoldani. Nem szabad, hogy a kudarckok elvegyék a vállalkozó kedvet; inkább a történetek elemzésével törekedni kell az önfejlesztésre.

Fejlesszük kommunikációs készségünket, azon legyünk, hogy minél kevésbé tűnjék ki vak állapotuk. A kérdezett forduljon a beszélő felé, nagyobb társaságban igyekezzék úgy helyet foglalni, hogy senkinek ne fordítson hátat. Minél természetesebbek vagyunk a gyakorlati életben, annál kevesebb stressz-helyzet ér bennünket, így sikeresebbek, kiegyensúlyozottabbak lehetünk.

HUBAY BERTALAN

A VAKVEZETŐ KUTYÁVAL
KÖZLEKEDŐK
SZAKCSOPORTJÁNAK
HIRADÓJA

A részletek Királyvári Zsolt Ceglédberceli pályaművéből.

„A kutya az én szemem! Ezekkel a szavakkal jellemezte állandó segítőtársát, a vakvezető kutyát egy arra rászoruló vak ember. Valóban helytáll ez a jellemzés, hiszen már több éve róják együtt megszokott útjukat és a kutya még egyszer sem hibázott. Elvezeti gazdáját a parkba a munkahelyre, a lakásába. Ez a kutya kiválóan működik. Mi teszi erre a munkára alkalmassá a kutyát? Egyrészt természetesen adottságai, másrészt egy igen hatékony tudományos megalapozott munka.”

A szerző behatóan foglalkozik a különböző gyakorlati és elméleti oktatási formákkal és ezek felhasználási lehetőségeivel. Lapunk elmúlt számában már foglalkoztunk azzal, hogy milyen nehéz azon kutyák kiválasztása, melyek a vakvezető kutyakiképzés céljaira meg fognak felelni. A továbbiakban az értekezésnek azon részeit ismertetjük, amelyek e kiválasztás elméletével foglalkoznak.

„A külső ingerekre létrejött válaszmozgásokat, reflexeknek nevezük. A reflex nem más, mint az idegrendszer elemi megnyilvánulása. Tartalmazza az ingerhatást, az ingerületet és az ingerületre adott választ. Pavlov feltételes reflex kísérlete a kutyákkal közismert. Ennek ismerete igen fontos, hiszen a kutya kiképzésben a feltételes reflexek sorozatának kiépítése, illetve az étkezéssel kapcsolatos nyálkiválasztását figyelte meg. A kutya előtt lámpa villant, ami a kutya nyálkiválasztására természetesen semmi ha-

Tájékoztató

Értesítjük olvasóinkat, hogy a vényre felírt fehér botokat ez év januárjától a fővárosban, a megyeszékhelyeken, valamint a nagyobb vidéki városokban az erre a célra kijelölt gyógyszertárakban is kiválthatják.

A rendelőintézetek személyzeti rendelésein kérjenek felvilágosítást, hogy lakhelyük szerint melyik gyógyszertárban adják ki az igényelt gyógyászati segédeszközöket.

tással sem volt. Ha a kutya szájába falatot juttatott, érthető módon azonnal megindult a nyálkiválasztás. Ezúton a két inger egymás után alkalmazta. Először lámpa villant fel, majd kisvártatva falatot juttatott az állat szájába.

Kis idő elteltével különös dolgot tapasztalt. Kialakított az állatban egy újfajta reflexet, amit feltételes reflexnek nevezett el. Ennek alapján tehát kétféle reflexet különböztetünk meg. Feltétlen reflex az ingerre feltétel nélkül kiváltódik. Feltételes reflex akkor váltódik ki, ha ezt egy feltétlen inger megerősíti. Ezek a reflexek nem veszületettek, hanem az élőlény életmódja során alakultak ki és időlegesek. Feltételes reflex kialakítható bármilyen ingerre, amelyet a kutya érzékszerve fel tud fogni. A tapasztalatok szerzésével, a fejlődéssel az állat életében az irányító szerepet a feltételes reflexek veszik át és a feltétlen reflexek háttérbé szorulása figyelhető meg.

A reflex után vizsgáljunk egy másik fontos idegrendszeri folyamatot: a gátlást. A gátlás az ingerülettel ellentétes idegrendszeri folyamat, amely bizonyos ingerhatások által megindított reflexfolyamatok mozgási végrehajtó részének akadályozottságában nyilvánul meg. Gátlás esetén a reflexfolyamat félbe marad. Az ingerület eljut ugyan a központba, de az agykéreg gátló tevékenysége folytán nem tevődik át a mozgató pályákra, így elmarad a mozgási válasz. A gátlásnak igen fontos szerepe van a kiképzésben, mivel az ugyanúgy kialakítható, mint a feltételes reflex. Ez teszi lehetővé például a kutya helybenmaradását a gazdája távozása után.

Az inger monoton ismétlése is kiválthat gátlást. Ha bizonyos feltételes reflexeket, amelyeket már a kutya is megtanult nem erősítünk időnként feltétlen ingerrel, pl. jutalomfalat, akkor ez a reflex kialakul. Ezért szükséges a már kiképzett kutyák állandó gyakorlatoztatása, illetve állapotuk időszakos felülvizsgálata. Érdekes, hogy az alvás is a gátlás egyik megnyilvánu-

lási formája. A gátlások és a feltételes reflexek bizonyos viselkedési formákat hoznak létre. Például az állandó kedvezőtlen ingerhatással bekövetkezett gátlás alakítja ki a passzivitást, a közömbösséget. Ezen ismeretek segítségével már képesek vagyunk az un. magasabbrendű idegtevékenységet vizsgálni.

A magasabbrendű idegtevékenységnek is vannak típusai. A típusba sorolás igen fontos, mert így az elvégzett kísérlet alapján következtetéseket vonhatunk le, a kutya tanulékonyosságát illetően.

Az idegtípusba soroláskor vizsgálni kell az idegrendszeri folyamatok a) ingerült gátlás erejét, b) egyensúlyát, c) mozgékonyágát. Az idegrendszeri folyamatok erősségénél tulajdonképpen azt vizsgál-feltételes reflex negatívra, vagy forjuk, hogy milyen ingererősségnél lép fel a védő gátlás. Minél később jelenik meg a gátlás, annál erősebb a kutya idegtevékenysége. Az egyensúlyon az ingerületi és gátlási folyamatok egyensúlyát értjük. A kiegyensúlyozott típusnál egyensúlyban vannak, míg az ingerületi túlsúly esetén a gátlások kiépítése, ilyen gyorsan alakítható át a pozitív letve a gátlásos túlsúly esetén rendkívüli érzékenység tapasztalható minden gátló hatású ingerre. A mozgékonyágon a reflex és inger felerősítésének gyorsaságát értjük. Míg a jó idegmozgású kutyánál elég lehet tíz-tizenöt ismétlés, a rossz mozgékonyáguknál szükség van száz-százötven ismétlésre is.

Ezen tulajdonságok alapján négy csoportra sorolhatók a kutyák idegtípusaik szerint.

1. Kolerikus, vagyis féktelen az a kutya, amelynek idegfolyamatai erősek és ingerületi folyamatai túlsúlyban vannak.
2. Szangvinikus, vagyis élénk az a kutya, amelynek idegfolyamatai erősek, kiegyensúlyozottak és mozgékonyak.
3. Flegmatikus az a kutya, amelynek idegfolyamatai erősek, ki-

egyensúlyozottak, de nem elég mozgékonyak.

4. Melankolikus az a kutya, amelynek idegfolyamatai gyengék és gátlási folyamatai vannak túlsúlyban.

Ezek a típusok tisztán ritkán jelentkeznek, többnyire átmenetek fordulnak elő. Arra azonban, hogy egy-egy szituációban hogyan viselkedik a kutya, ebből még nem következtethetünk. Viszont minden kutya viselkedésében túlsúlyban vannak bizonyos reakcióformák, amelyek meghatározzák a kutya viselkedését. Ezek a reakcióformák információt nyújtanak arról, hogy milyen munkára alkalmas a kutya, és egyben meghatározóvá válik a kiképzés módszertana is, sőt ennek eredményére következtetni is lehet. Ezeket a reakciókat hívjuk a kutya domináló reakcióinak.

A vakvezető kutyák többségét a német juhász fajta egyedek alkotják, bár a külföldi gyakorlat szerint leginkább a labrador felel meg, de ennek a fajtának egyedek igen kis számban képviselik magukat hazánkban. A német juhászkutya viszont igen elterjedt, testi erejénél, tanulékonyágánál fogva igen alkalmas vakvezetésre. A célnak megfelelő egyedeket, domináló reakciói alapján és próbatételek alapján lehet kiválogatni a vakvezető kutya oktatására feltételezhetően jó egyedeket.

A tapasztalat szerint e célra azok a kutyák, melyek elég tanulékonyak és megfelelő kiegyensúlyozottsággal viselkednek.

Hiányzik belőlük az agresszivitás, nehezen ingerelhetők, nem támadnak, jóindulatúak és ragaszkodnak gazdájukhoz. Nem bizalmatlanok az idegennel szemben, de nem is keresik annak kegyeit.

Ez a nehéz kiválasztási munka is az iskolánk egyik fontos induló feladata, hiszen nagyon sok függ attól, hogy milyen vakvezető válik majd a kiválasztottból.

LAK ISTVÁN

Császár Angéla önálló műsora

1983. február 27-én nagy sikerű ajándékműsorral szerepelt Császár Angéla, szövetségünk budapesti székházában. A művész nő a múlt esztendőben tartott először előadást székházunkban. Mindkét alkalommal a rendezvény előkészítésében jelentős szerepet vállalt dr. Sziky Lászlóné, akinek segítségével került sor a művész nő vendégszereplésére. Az idén az érdeklődők sokasága csaknem teljesen megtöltötte székházunk nagy kulturtermét.

Ezen a télvégi vasárnap délutánon dr. Bódi István, szövetségünk főtítkára köszöntötte Császár Angéla-t és zongorakísérőjét, valamint a jelen levőket. Császár Angéla bevezetőjében elmondta, hogy műsorában Medgyaszay Vilma életének emlékeit, dalait idézi fel prózában és dalban. A művész nőnek ez a műsora tulajdonképpen előzetese volt egy majdani rádiós műsornak, amelyben Medgyaszay Vilma portréját mutatja be. Császár Angéla felidézte nagy elődje művészetét.

Császár Angéla énekel...

gazdag élettörténetét, sanzonjait, színházi karrierjét.

Medgyaszay Vilma 1885-ben született, színész családból származott. A színi tanulmányok befejezése után, 1903-ban mutatkozott be a Budai Színkörben. Országos hírnevet a János vitéz Iluskájával szerzett, 1904-ben, a Király Színházban. 1907-től a Modern Színpad tagjaként találta meg igazi műfaját, a sanzont.

A szépen elmondott bevezető után Császár Angéla felidézte azo-

kat a sanzonokat, melyeket Medgyaszay Vilma anyyira szeretett. Először egy Jacobi dalt hallottunk, majd Gábor Andor—Szirmay Albert: Altató című sanzonját. Nagy örömmel hallottuk Babits Mihály—Szirmai Albert: Minét című dalát is. Néhány Nádor Mihály sanzon is elhangzott. Jól kifejezte az első világháborús és az azt követő hangulatot a Majd egyszer mindannyian visszajönnek című dal. Ezek után a művész nő néhány Ady versre komponált Reinitz Béla dalt adott elő, köztük: Őrizem a szemedet, Nézz drága kincseimre. Az Ady verseket annak idején Medgyaszay Vilma népszerűsítette, Reinitz Béla zenéjével. Ő egyébként Reinitz dalaiból igen sokat énekelt.

Reinitz Béla 1878-ban született, Budapesten. Munkásmozgalmi dalok mellett kiváló dalok és kabaré-kuplák szerzője, Ady verseinek első megzenésítője volt. Reinitz a modern magyar zene, Bartók és Kodály híve, lelkes terjesztője volt.

A következőkben Császár Angéla Bartók népdalfeldolgozásaiból énekelt, hiszen Medgyaszay Vilma 1928-ban egy éven át csak Bartók és Kodály dalokat adott elő. Ő volt a két nagy zeneszerzőnk dalainak egyik első népszerűsítője.

A következő részben még néhány Reinitz dalt hallottunk. Császár

Dr. Bódi István szövetségünk főtítkára a hangverseny után köszönti az előadó művészeket

Angéla 1943-ig, Reinitz Béla haláláig követte a felejthetetlen aszszony, Medgyaszay Vilma életét és dalait. A művésznő megígérte, hogy Medgyaszay életének 1943 utáni szakaszát egy következő alkalommal fogja szövetségünkben bemutatni. Hiszen Medgyaszay Vilma a második világháború után még sokat szerepelt színpadon, játszott és énekelt. A kiváló énekesnő 1972-ben halt meg. Császár Angéla végzetül, ráadásként Lányi Viktor—

Kosztolányi Dezső: Üllői úti fák című dalát énekelte el.

Ezen a délutánon Császár Angéla igen szép előadása felelevenítette számunkra Medgyaszay Vilma munkásságát, művészetét. A művésznő nagy átéléssel, kitűnő szövegmondással adta elő dalait. Császár Angéla nagyon jól kihasználta hangai adottságait. A dalokat széles dinamikai skálán, szuggesztív erővel szólaltatta meg. A kiváló éne-

kest a kitűnő Fiumey Dóra kísérte zongorán. A két művész előadása a jó együttműködés eredménye volt. Ezen a délutánon két szerény, de nagyszerű művész igyekezett tudása legjavát nyújtani, számunkra. A nagy számú közönség hatalmas tapssal jutalmazta a produkciókat.

A szép műsort megköszönő dr Bódi Istvánhoz ezúton is csatlakozunk. Az előadáson készült fotók Kelemen László munkái.

CSIKÓS ZSUZSA

Iszony

Télűző kisvirág, a reményt jelented most itt nekem,
hogy az élet elpusztíthatatlan örök, és végtelen.
Virítsz a hófedte csúcsokon, és virítsz a kertemben,
Télűző kisvirág, dacolsz faggyal, hóval, télrel, jéggel,
S én, az ember félek! Félek szembe nézni a véggel!
Jeges szeledtől óh Halál, dér száll fejemre hirtelen,
És örülten növekszik fád bennem kínzó Félelem!
Csont karok ölelnek át, lidérces, sikongó éjszakán,
És én hangtalan sírok, hideg veritékben óraszám.
Lázpírjával a kelő nap, ha ablakomba beragyog
Éjszakák borzalmát sóhajtva úzik a sápadt

nappalok.

Fáradt tekintetem kinéz a fátyol szemű ablakon,
szirmát bontva a fénybe kacag egy kisvirág a
havason.

Hótól fehér kertemben, mint cseppenő kékvér, úgy
fakad,

Űzi az éjszakák riasztó rémét, de hideg szele
akár a február végi fagy, konokul bennem marad.

JUHÁSZ IMRE

Az este

Széttárta csöndszárnyait az este,
úgy repült a sötét ég alatt,
mögötte semmi fény nem maradt,
s a hajnal még végtelen messze.

A bezárult csillagablakok
résein nem csorog át a fény,
s mint tajtékok kis patak vizén
a hallgatás zátonyán csobog.

Csöndhullámain az éjszaka
zátonyának zúgó ércszava
úgy tűnik mint a távoli ének.

Hallgatom e hallgatag csöndet,
hangod szívem ajtaján csönget
s kopogtat, mint távoli évek.

VAK SZERZŐK PRÓZAI ALKOTÁSAI

Zuhanás a semmibe

Már majdnem tíz éve járt vasúttal munkahelyére. Rég beléidegződött, hogy hazafelé mikor kell felébrednie a bóbiskolásból, szedelőzködni, sietni a kocsiperonra. Ám az átidogált szilveszteri éjszaka fáradalma ezúttal megcsalta érzékeit. Későn vette észre, hogy a vonat befutott lakóhelye vasútállomására.

Pánikszerűen ébredt. Fölpattant az ülésről, s egy mozdulattal feltépte a kupé siklóajtaját. Döngő léptekkel rohant végig a hosszú folyosón. A vagon végében kilökte a harmonikaajtót. Meghökken a levegő hidegségétől, nyomásától. Meg is ingott egy kicsit, mégis leereszkedett a legalsó lépcsőfokra. Éppen ugrás közben csapódtak össze az ütközők. Hallotta a csattanást, de nem törődött a veszéllyel. Pedig a szerelvény pillanatnyi torpanásától megrendült a harmonikaajtó, eltalálta a fiatalembert, kibillentette egyensúlyából.

Péter előbb csak azt hitte, hogy odakoccanotta valamihez a lábát. A következő pillanatban akkora ütés érte, hogy egész lénye belerendült. Jobblába ujjaitól perzselő hőség cikázott gerincén át agyáig. Ugyanakkor valami, vagy valaki elkapta a fájó végtagot, s roppant erővel húzni kezdte le, a kerekek felé. Azt hitte, hogy egy szörnyű nagy óriás akarja letépni a vonatról. A rémület, a deliriumos kényszerképzet az óriással, megsokszorozta erejét. Még soha nem érezte magát olyan erősnek mint akkor, ott, a lépcsőről lógva élet és halál között, ahogy a képzeletbeli óriással szembeszállt. A huszonötéves férfi ember elszántságával, kisportolt, acélos izmait megfeszítve küzdött a valami ellen, ami le akarta gyúrni. Számára egy végtelenségnek tűnt ez a megfeszítettség, mozdulatlanlanság. Valójában alig tartott egy-két másodpercig, vagyis amíg a vasúti kerék egyszer körbefordult. Végre megszűnt a húzóerő. Két kézzel felvonozta magát a lépcső tetjébe. De a kocsiperont

már nem tudta elérni. Mégis ájulásszerű megkönnyebülés tört rá. Egész testét elöntötte a veríték, minden ízében remegett a rendkívüli fizikai megterheléstől, a soha át nem élt lelki megrázkódtatástól. Amikor letisztult értelméről a sok bénító hatása, végre lenézett oda, ahol bajt sejtette.

Megdöbbsent a látványtól. Jobbcipője hegyéből hiányzott egy darabka. A roncsolt lábbeli résein át vastag sugárban lüktetve spriccelt a vér. Csodálkozással vegyes rémülettel meredt a sérülésre. Egyszerűen nem tudta elhinni, hogy az a látszólag jelentéktelen seb sodorta volna ilyen nehéz helyzetbe. Azonban medítálni nem volt idő. A szerelvény elérte a nagy pályakanyarulat kezdeti ívét. S ahogy mindjobban beért a kanyarba a vonat, a centrifugális erő úgy növekedve húzta kifelé Pétert.

A fiatalember megpróbált fölkapaszkodni a peronra, de azonnal rájött, hogy szikrányi ereje sem maradt. És tudta, legközelebb jó negyedóra múlva áll meg a szerelvény. Márpedig január elseje volt, s közel húszfokos hideg. Semmi szín alatt nem maradhatott a lépcsőn, mert ha elgémberednek újjai, menthetetlenül lezuhan. Nem volt más választása, hát elhatározta, leugrik, amikor a legerősebb a kifelé ható centrifugális erő, mert így van esélye a gyilkos kerekeket elkerülni.

Keményen megcsapta előlről a fagyos levegő. Elakadt lélegzete a szájába tóduló havas, jeges levegőtől, szempilláit könny, izzadság, olvadt havas maszat tapasztotta össze. Szőrmesapkáját, sálját azonnal elragadta a metsző huzat. Szinte megsüketült a szél bömbölésétől, az acélkerekek csengő-bongó zakatolásától. Amikor már nem érezte ép ballábával a lépcsőt, egy pillanatra mintha megállt volna a levegőben, majd siketen, vakon, némán zuhant a semmibe...

Hihetetlenül szerencsésen esett. Ugyan megütötte magát, de nem kábult el földetéréskor. Vasúti árok fenekén, hanyatt fekvé, több mint egy méteres hóban taláta magát. Fekében rögtön felkönyökölt, majd felült, de nem látott ki a hóba ütött lukból. Sebe továbbra is spriccelve vérzett, de nem érzett fájdalmat, csak valami különös zsbongást agyában. Ha

nem is fáj a lába, azért vigyázott, hogy még a puha hóhoz se üsse, úgy tápázkodott föl az ép végtagra nehezkedve. Amikor kiegyenesedett megszédült, de szerencsére nem esett el, mert megkapaszkodott a hóban.

— Mi...?! A hóban kapaszkodom?... Ez hogy lehet?! — tört ki belőle önkéntelenül a meglepett felfedezés, s mint az eszelős túrni kezdett a hóban. Néhány másodperc múlva egy festett vaskorlátott szabadított ki a fehér paplan alól.

— A lépcső!... Pont a lépcsőnél estem le! — kilátott újjongva Péter, mert rájött, hogy ismeri a helyet, s azt is tudja, hogy innen alig ötszáz méterre van a vasútállomás. Ameddig csak elérte nagy buzgón szétkotorta a havat, majd rádőlve a félkorlátra, két kézzel, fél lábon, testével törve maga előtt az utat a hóban, megindult fölfelé a sínekhez. Többször megcsúszott, mert a mély hóban nem mindig találta meg a betonlépcső-fokokat, de végül is fölért az árokpartra. Megint megszédült. Hogy el ne essen, hasmánt rátámaszkodott a korlátra, s úgy nézett abba az irányba, ahol a vasútállomást sejtette. De semmit sem látott, mert a kanyarodó vágányokat kísérő dombok eltakarták előle a kilátást. Mindenünnen vakító, szűz fehérség vette körül. Embert, állatot, de mégcsak nyomokat sem fedezett föl közel, s távol. Teljesen egyedül volt. Halálosan kimerült, s már kezdte érezni a friss seb fájdalmát, sérült lába megdermedt, úgy hitte, a hideg lassan, de biztosan kúszik föl rajta, Helyzetét meglehetősen kétségbeesettnek ítélte meg, de nem reménytelennek, talán azért, mert még mindig nem vette eléggé komolyan a sebet. Nem jutott eszébe, hogy a gyalogló ember testének súlypontja lépésváltáskor az egyik sarokra, illetve a másik nagylábujjra nehezedik. Neki hiányzott minden bizonnyal a jobb nagylábujja, de ezt csak akkor tudta meg, amikor ellépett a korláttól. Embertelen fájdalom nyilallott a sebben, forró hóhullám szaladt végig a testén, s elsötétedett előtte a világ.

Az öregember azonnal észrevette a vérnyomokat a feltúrt havon. Riadtan nézett körül, de nem látott senkit a közelben. Különben is

a szél föltámadt, fellegekben hordta magával a fagyott hószemcsék billióit, egyre nehezítve a látási viszonyokat. De a vér és egyéb nyomok így is jól kivehetőek voltak. A lépcsőtől indultak el. Itt megint valaki nagyon összetúrta a havat. — Nyilván elesett — gondolta az öreg, majd megsejtette, hogy a nyom mentén a ritkuló barna foltok a vérzés csökkenését jelentik. Vagy nagyon sok vért veszített már a valahol előtte járó szerencsétlen ember, vagy sikerült elszorítania a felszakadt eret. Morfondírozott magában az öreg és hetvenéves korát meghazudtolva sietett a rozsdabarna foltok után. Jó száz métert tehetett meg, amikor megtalálta a szőrmesapkát és a kékszínű sálát. Ez igazolta feltevését, hogy a vonatról esett, vagy ugrott le valaki. Most már izgatottabb lett, lihegve, fújtatva szaladt a csúszós mesgyén a sínek mellett. Aztán meglátta azt, Akit keresett. A vasúti pálya kanyarulata véget ért, s két oldalt lemaradtak a dombok. Ott már javában dühöngött a hóvihar. Alig látta azt, az imbolygó árnyalakat a vágány mellett. Az öreg most már rohant, pedig tisztában volt vele, hogyha elesik, ő is lagalább olyan bajba kerül, mint az az ismeretlen ember.

A legváratlanabb pillanatban csapott le rájuk a szélökés két oldalról. Előlről a hófúvás, hátúlról meg a hirtelen felbukkanó gyorsvonat szele kapta telibe őket. Az öreg felordított ijedtében. Egyensúlyát veszítve azonnal elvágódott, de még látta, hogy az árnyalakat magával ragadja a hatalmas huzat, s valósággal a kerekek alá szívja.

Minden ízében remegve tápázkodott föl, porolta le magát az öreg, s bár nem tört el semmije, hangosan zokogva, könnyezve nézett oda, ahol a síneken valami szétcincált cafat feküdt.

Ekkor hallotta meg az artikulátlan hangot. Valaki sírt, akár csak ő. Az öreg első reakciója megint a heves szívdobogás, szűrő, nyilalló fájdalom volt, amit ezúttal határtalan boldogság érzete nyomott el. Vagy harminc lépésnyire tőle, egy hóbucka mögött meglátta a sebesült embert. Kicsit még fájtak tagjai az eséstől, de nem törődött ezzel, futva indult, hogy segítsen.

De most már sokkal óvatosabb volt, mert félt, hogy rendetlenkedő szíve idő előtt felmondja a szolgálatot a sok izgalom hatására. Várt néhány pillanatot míg csendesült szívverése, s csak azután mert lenézni a lába elé, a magamagát alig vonszoló kupacra.

Az öreg hiába óvta gyenge szívét. A sok izgalom megártott a vén „motornak”. Ki-kihagyott, akár az emlékezete, néha elsötétedett előtte a világ. Nem emlékezett arra, hogy miként vette föl a fiút a földről. De azért tovább cipelte, pedig sok volt neki az ő alig hatvan kilójához a legalább nyolcvanöt kilós fiatalember. Most már mindketten közvetlen életveszélyben forogtak. A srác is, az öreg is. De szétválni már nem tudtak, nem is akartak. Egymást támogatták. A fiú fél kézzel tartva, ujjjaival igyekezve elszorítani az ereket. Húzta magához a sérült végtagot, az öreg vállára nehezelve egy lábbal ugrándozott megmentője mellett. Szinte teljesen egybeforrta a két test. Egymás gőzölgő lehelletét szívták, az izzadság ruhájukon átütött, összekeveredett, kezük, arcuk mocskos volt a vértől, sártól, olvadt hótól. Mindketten pusztulásra voltak ítélve. Pétert a fagyhalál is fenyegette, mert kabátja ottmaradt a kerekek alatt, sapkája, sálja újra elveszett. Az öreg tulajdonképpen szabadulni szeretett volna a fiatalembertől, hiszen óriási teher volt számára a harminc kiló súlytöbblet az ő hatvan kilójához képest. Ám olyan görcsösen kapaszkodott beléje Péter, hogy nem tudta kiszabadítani magát a szorításból. Semmi kedve nem volt ezzel az idegennel együtt halálba menni. Ugyanakkor tudta, hogy sorsára hagyni sem volna képes.

Kettejük sorsa összefonódott egészen a vasútállomásig, olyannyira, hogy amikor a forgalmista megtagadta a mentők kihívását, mondván, hogy részegek, ne ugrassák őt az új év első napján, biztos volt benne, mindketten elvesztek. Hiába volt az emberfeletti küzdelem az életéért. Nem tudta megkülönböztetni a villanymozdony sívítását a mentősziréna sírásától.

Péter nem tudta hol van, mi van vele, így azt sem, hogy az állomásépületen kívül egy kertipadon fekszik. Nem mehettek be a jól fű-

tött váróterembe, nehogy összevérezzék „ezek a részeg disznók” a helyiséget. A villanymozdony kürtjének bömbölése, a mentőautó jajgató szirénázása volt az, amire utoljára emlékezett, meg arra, hogy az öregember keze ugyanolyan hideg, élettelen volt, mint a pad deszkája, amin feküdtek egymásra dőlve...

Aszódi László Antal

Tóth László (Győr)

Ilka

Ilka diáklány volt, amikor először találkoztam vele a buszon. Azonnal átadtam neki a helyem, mert fehér bot volt nála.

Beszélgettünk.

Elmondta, hogy gimnáziumba jár, és tanár szeretne lenni, magyar szakos. A következő megállóban leszállt. Én is leszálltam, és elkísértem az iskoláig. A búcsúzásnál bemutatkoztam. Ő csak ennyit mondott: Ilka. És magabiztos léptekkel felment a lépcsőn.

Én ott maradtam az iskola előtt, és addig néztem, míg el nem tűnt az ajtó mögött.

Eltűnődtem: Tulajdonképpen Ilka olyan, mint a legtöbb fiatal lány, csak a fehér bot mutatja, hogy nem lát.

Néhány év telt el, amikor ismét találkoztam Ilkával. A Nyugati pályaudvar kijáratánál állt, egy öt év körüli srác fogta a kezét. Odamentem hozzá. Köszöntem, s ő mosolyogva fogadta.

Megkérdeztem: — Vár valakit?

— Igen — válaszolta, és büszkén hozzátette — a férjemet. Ez meg itt a fiam. Na mutatkozzál be a bácsinak!

— Zahar István. — És közelebb húzódott az anyjához, mintha védeni akarná.

Beszélgetés folytán megtudtam, hogy Ilkából magyar szakos tanár lett, és ugyanabban a gimnáziumban tanít, amelynek maga is tanulója volt.

Közben megérkezett a férj is.

— Ilka nemcsak tanárnő, hanem kitűnő háziasszony is.

Ezzel már a férj dicsekedett el.

BACSIK LÁSZLÓ

Magnósoknak – magnóról

A magnetofonok szalagsebességét meghatározó motor volt legutóbbi témám. Az egyszerűbb kazettás készülékek meghajtó szerkezete után az igényesebb kazettás, majd orsós magnók motorjáról írtam, arról, hogy ezek hálózati, vagy abból transzformátorral csökkentett feszültségű, váltakozó áramú motorok, melyek fordulatszáma függ a hálózat periódusszámától, frekvenciájától.

Sokan bosszankodtak már, hogy elektromos óraszerkezettel ellátott rádiójuk órája késik. Ezek a szerkezetek a hálózat frekvenciáját követve mérik az időt, de ahol készítették őket, 50 Hz-es frekvenciához alakították ki. Nálunk, sajnos ez jó egy Herz-cel kevesebb. Ez kb. 2 százalékos eltérés. Tehát óránként egy percet meghaladó késés. Ugyanígy a hálózati frekvenciától függő motorok hasonló mértékű eltéréssel, időegység alatt kevesebb fordulatot tesznek, a hozzájuk kapcsolódó tengelyek kerületi sebessége is csökken. A lemezjátszók fordulatszáma, a magnetofon szalagok lejátszása, felvételi sebessége csökken. Mondják, hogy egyes érzékenyebb fülű zenészek az így előálló hangméllylést észreveszik. Ugyanis, ha a felvétel más frekvenciájú hálózattal ellátott helyen, vagy régen készült, az eredeti fordulatszám, sebesség — tehát hangmagasság — csak hasonló körülmények között jön létre, ha a készülékek motorjai hálózattól függőek. Ahol fontos a műsoridő, amit hanglemezeket másodperc pontossággal tüntetnek fel, a lelassult lejátszás miatt ezeket újra kell mérni. Az itt felvett műsorok máshol felgyorsulnak, arányosan rövidebb ideig tartanak. Elállított sebességű kazettás készülékek tulajdonosai addig talán észre sem veszik megnójuk hibáját, amíg kölcsön nem kapnak mástól kazettát, vagy saját, régebben készített fel-

vételüket nem teszik az időközben elromlott magnóra. Így jelentkezik a hálózati frekvencia pontatlanságát követő magnók okozta hiba is. Szerencsére egy — ugyan drága — megoldással, de kiküszöbölték ezt a jelenséget. A motort meghajtó feszültség frekvenciáját egy nagyon stabil működésű elektronikus szerkezet állítja elő, ez kellő erősítések után egy, a hálózatihoz hasonló elvű, de más kialakítású motort táplál. A kvarckristály frekvenciát stabilizáló tulajdonságát használják

fel, innen az elnevezés: kvarcvezérlésű motor. A kristály stabilizál és pontosan beállíthatóvá teszi a kívánt fordulatszámot, sebességet. A megoldás lemezjátszók úgynevezett közvetlen meghajtású motorjában elterjedtebb, magnetofonoknál inkább a professzionális kivitelűekben találhatjuk. A sebesség váltásának lehetősége így egy új, megbízhatóbb megoldással gyarapodott. Ezt a témát később fogom részletezni. A többmotoros készülékek szalagsebességét meghatározó, úgynevezett főmotorját működtetik így, a csévlő motorok hálózati, külső forgórészes típusúak. Jelenleg ez az elv a legjobb, megbízhatósága az alkalmazott alkatrészek minőségétől és a kivitel gondosságától függ.

**SORSTÁRS!
ÁLLJON MEG EGY PERCRE!**

Szeret ön nevetni?

Nyaralás után

Középkorú, sokgyermekes családapa hazá érkezik a Balatonról. A hivatalban nagy örömmel fogadják.

— De jól nézel ki! Te aztán jól nyaraltál! Egészen lebaranultál, kikerekedett a képed.

— Ugyan, hagyjátok el! Otthon felejtettük a pumpát és egész nap a gumimatracokat fújtam a tűző napon.

Mindenki új

Vadonatúj szülészetén, vadonatúj nővérke mutatja az ifjú apának újszülött gyermekét. A papa büszkén hordozza körül tekintetét az ott várakozókon és felkiált:

— Ezt csinálják utánam, ha tudják! Elsőre fiú!

— No nem egészen — pirul el a fiatal nővérke —, engedje csak el a kisujjamat!

Ideggyógyásznál

Feldúlt férfi tör be az ideggyógyászati rendelőbe:

— Főorvos úr! Rettenetesen ideges vagyok. Egész éjjel mirkékről álmodtam.

— Igen. Igen. Érdekes. Értem. De mondja csak, mi az a mirke!

— Hát éppen ez az! Ettől vagyok ideges. Fogalmam sincs.

Az asszonyokról

Két bánatos férfi együtt iszik a talponállóban.

— Te miért iszol, édes egy komám?

— Nem tudok kijönni az asszonnyal.

— Hogy-hogy?

— Ha eljövök, sértettet játszik, ha otthon maradok, a zongorán. És te miért nyeled pajtikám?

— Én a szeretőmet síratom.

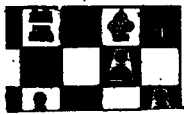
— Miért? Mi történt vele?

— Elvettem feleségül.

Mai vice

— Ezek az ételadagok egyre kisebbek.

— Á, dehogy! Csak optikai csalódás! Csak az ebédlőt bővítik.

TÁLOS FERENC

Budapesten a Prága kupa

A csehszlovák mozgássérültek szövetsége 1983-ban alapította meg és írta ki első alkalommal a Pohar Svazu Invalidu kupát, a baráti szocialista országok Roll-Ball csapatai számára.

Sportegyesületünket az a megtiszteltetés érte, hogy csapatunk meghívást kapott, és felettes sport szerveink engedélyével részt vehettünk a rangos nemzetközi eseményen.

A versenyt a prágai barátaink 1983. február 26–27-én rendezték meg, igen jó körülmények között, Prága egyik szép sportcsarnokában, nagy érdeklődés mellett.

A részt vevő csapatok:

TJ. Zora Praha
TJ. Karko Usti nad Labem
TJ. Start Levoca
NDK válogatott
magyar válogatott
TJ. Zora Praha „B”

A tornát a rendezők körmérkőzés formában bonyolították le, így minden csapatnak alkalmat nyílt valamennyi résztvevővel összemérni erejét.

A magyar csapat sorsolása a következő volt:

1983. február 26-án
10.00 NDK—Magyarország
11.30 TJ. Zora „B”—Magyarország
12.30 TJ. Zora „A”—Magyarország
15.00 S. Levoca—Magyarország
1983. február 27-én
10.30 Usti nad Labem—Magyar.

Csapatunknak, elutazása előtt tisztes helytállást, de egyben dobogós helyezést tűztünk ki célul. (Csapatunk január óta tervszerűen készült a május hó folyamán Dániá-

ban rendezendő európa-bajnoki küzdelmekre. Így a január és február hónapok folyamán edzéseink többsége atlétikus és erősítő jellegű volt.)

Tekintettel arra, hogy az eddigi kupaküzdelmekben elért sikereink a lehető legjobb eredmények elérésére köteleznek bennünket, csapatunk ezúttal is igyekezetben, lelkesedésben messze felül múlta önmagát. Valamennyi pályára lépő játékosunk szívvel—lélekkel küzdött a sikerért, a győzelemért.

A magyar csapatba a következő játékosok kaptak meghívást:

1. Gubuznai Imre — Viktória
2. Szabó András — Interkosmos
3. Bakos Kálmán — Interkosmos
4. Borbély Lajos — Maitta
5. Molnár Ferenc — Fortuna
6. Kelemen József — Interkosmos
7. Szilassi Ferenc — Maitta

Szombaton délelőtt kissé idegesen érkeztünk a tornacsarnokba, hisz először játszottunk az NDK csapatával. Csapatunk gondosan melegejtett, bár Gubuznai Imrének és Molnár Ferinek aligha volt erre szüksége, hisz mindkettőjüknek magas láza volt és játékuk is már önfeláldozásnak számított. Bakos Kálmán először „lépett fel” a válogatottban, így mélyen magába zárkózott. Ha-ha-ha-ha — csak ennyit mondott. Bár ezt megelőzően még pénteken, megérkezésünk után, amikor vendéglátóink bemutatták a verseny színhelyét, séta közben többször is villámgyors vetődéssel bizonyította be, hogy a kapitány nem hibázott a balhátvéd kijelölésénél.

NDK—Magyarország:

Gubuznai—Szabó—Bakos védők, Molnár—Kelemen dobók. Molnár Feri nyitotta meg a gólok sorát, így az első és a második gól a Ferié, harmadszor Kelemen Jóska talált a hálóba. Majd ismét Feri és Jóska következett egymást váltva. Az 1. félidő eredménye 6:0 volt, majd a 2. félidőben is újabb 6 gólt lőttek a fiúk. A végeredmény: 12:0.

A feszültség kissé oldódott, de már a következő mérkőzésre gondoltunk.

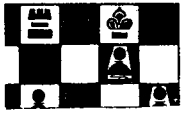
A második mérkőzésünk a vendéglátók „B” csapatával következett. „Tiszteletlen” magatartásunk eredménye: 14 gólt dobtunk a vendéglátók „kis” csapatának. Molnár és Kelemen igazságosan osztottak a gólokon.

A harmadik mérkőzésünk a Zora „nagy” csapata ellen következett. A mérkőzés elején a labda itt is, ott is megzörgette a hálót. A Zora csapata szeretett volna bizonyítani és visszavágni a lőcsei vereségért. A félidő eredménye 4:3 volt a magyar csapat javára. A második félidőben még 3 gólt dobtunk és egyet kaptunk. A végeredmény 7:4, a rendezők nagy csalódására. Molnár Feri 5 gólt, Kelemen Jóska 2 gólt lőtt a győzelemért.

Ebéd után régi barátaink és tanítómesterünk ellen léptünk pályára: a Start Levoca csapata ellen. A levocai fiúk is sokkal tartoznak nekünk az utóbbi évek találkozási miatt. Csapatunk harci szelleme változatlan maradt. Addig verni a „vasat, amíg mozog” — mondja Kelemen Józsi, a csapatkapitány. A félidő 5:0 a javunkra. A második félidőben még kettőt dobtunk, de védőink is elnéztek 1—2 Brada lövést. Így a második félidő eredménye csak 2:2 volt. A végeredmény 7:2 a javunkra. Molnár Feri 4, Kelemen Jóska 3 gólt lőtt a „Dusán különítmény”-nek.

Az első játéknapon 8 pontot szereztünk, 40 gólt dobtunk és csak 6-ot kaptunk.

A második játéknapi már csak 1 mérkőzésünk maradt, az Usti nad

Labem csapatával. Vasárnap délelőtt frissen, jó kedvűen, egyik—másik fiú kissé megfázva, lázasan, de töretlen akarattal lépett pályára.

Különösen frissnek és pihentnek látszott csapatunk balhátvédje, Bakos Kálmán, aki már a kora esti órákban nyugovóra tért. Bejelentette a csapatvezetőnek, hogy szeretné meghálálni a bizalmat és ezért sportszerűen kíván készülni a vasárnapi csatára. Természetesen most is akadt egy—két olyan csapattárs, aki „félremagyarázta” Bakos szorgalmát. Állítólag Bakos Kálmán csak az avatási ünnepséget akarta átaludni.

A vezetőség nagylelkűen elfogadta Bakos Kálmán érvelését és a továbbiakban nem kívánt „kézzel fogható” intelmeket adni az újonc válogatott játékosnak.

A csapatvezető és egyben szakosztályvezető, Borbély Lajos engedélyezte az újonc kapuvédőnek, hogy a győzelem után a Prága Kupában különböző gyümölcsökből párolt, égetett „gyümölcslére” hívja meg csapattársait és a vezetőséget. A „vádolt” a fentieknek hiánytalanul eleget tett.

A torna végeredménye:

1. Magyarország	56:08	10
2. Zora „A”	40:19	6
3. Levoca	33:13	6
4. NDK	20:32	6
5. Usti nad Labem	15:55	2
6. Zora „B”	15:52	0

A góllövésben első helyen Molnár Ferenc jeleskedett 31 góllal, a harmadik helyen Kelemen József végzett, 25 gólt lőtt.

Csapatunk hétfőn este utazott el Prágából, vendéglátóink búcsúztatásával.

Köszönjük kedves prágai barátaink a szép napokat, reméljük, Budapesten hasonló szép versenyt tudunk számotokra rendezni.

Közlemény

Nem egészen egy éve nyílt meg a FSZEK (Fővárosi Szabó Ervin könyvtár) 7. sz. kerületi könyvtára a Dagály utcában, mely a XIII. kerület művelődni és szórakozni vágyó közönségét látja el. Szakrétgei a néprajzi és a földrajzi szakirodalmat gyűjtik.

Zenei részlegében hanglemezen megtalálhatók a zeneirodalom legjelentősebb alkotásai, népzenei felvételek, versek, drámák, mesék, nyelvleckék, melyek helyben hallgathatók és kölcsönözhetőek.

A részlegek célja a zene iránti érdeklődés felkeltése, a szakemberek és a laikusok hangzó anyaggal történő ellátása, és az állomány minél

szélesebb közönséghez való eljuttatása. Éppen ezért a részleg munkatársai készséggel állnak azoknak a hallgatóknak is a rendelkezésére, akik a XIII. kerületben laknak és nem áll módjukban könyvtárba járni. Részükre eljuttatják a hanglemezeket, a kazettákat, a hangos könyvtári anyagot és a pontírasos könyveket, a gyűjtemény anyagából kazettára, hangszalagra átjátszanak.

Mindez kérhető személyesen, csaldtag által, vagy telefonon, a 403-309 és a 499-154-es telefonszámon Takács Ceciliától és Donáth Katalintól, illetve a könyvtár bármely munkatársától. A könyvtár a Dagály utca 9. szám alatt található.

Hirdetés

Eladó SHARP GF 6464 H. típusú hordozható stereo, kazettás magno- rádió, vámkezelt, igazságügyi tárgyszakértői véleménnyel becsült áron.

Érdeklődni lehet a 332-285-ös telefonszámon.

38 éves, 176 cm magas, barna hajú, jó megjelenésű gyengénlátó, érettségizett, elvált férfi vagyok, egy öt éves kisfiam van. Társaság hiányában ezúton keresem hasonló adottságú leány vagy elvált asszony ismeretségét házasság céljából. Válaszokat „Szeretetre vágyom” jelígre kérek a szerkesztőségbe.

HÍREK

A Vakok Általános Iskolájában ismét megrendeztük a „Ki mit tud” vetélkedőt. A zenei versenyre január utolsó hetében került sor. A gyerekek lelkesen készültek, és a zsűri-nek nem volt könnyű kiválasztani a legjobb produkciókat. Sok szép ének- és zeneszám hangzott el a hallgatóság örömeire.

Az „Éneklő raj” kategóriában a VIII. osztályosok nyerték el az első díjat. Kiemelkedő az a tény is, hogy a jó éneklés mellett minden pajtás kezében hangszer is szolgált. Itt említem meg azt is, hogy ugyanez a csoport a kerületi versenyen is aranyérmes lett.

Nagyon szépen énekeltek a VII. osztályos lányok. Őket követték az V/a. osztályosok, akik oroszul énekeltek. Megállapíthattuk, míg a többi kategóriában színvonalcsökkenés mutatkozott, az „Éneklő raj”-ok teljesítménye dícséretre méltó volt.

A hangszerszólísták közül Fehér Raymond zongorajátéka nyerte meg a zsűri tetszését. Őt követte Magyar Csaba és Zsolnai László. Feltűnő jelenség, hogy a zongoristákon kívül egyetlen egy harmonikaszóló hangzott el. A hegedűsök és gitárosok távol maradtak e nemes versenyről. Vajon mi lehet az oka?

Külön díjat kapott a könnyűzenét játszó zenekar. Megérdemelték, hisz a szünetben is ők szórakoztatták a közönséget.

A kisegítő tagozatosok közül Vondrák Györgyi és Kun Ilona énekkettőse kapta az első díjat.

Február első hetében sor került a vers- és prózamondó versenyre is.

Meg kell említeni, hogy a versmondóknak több hónapos felkészülési idő állt a rendelkezésükre, mégis mintha csak az utolsó hetekben döntötték volna el, milyen verssel kívánnak indulni. Ez bizony érződött az előadásból.

Legszébben Kroll Zsuzsi mondta el versét, de bizony ő sem kapta meg a zsűritől a maximális pontszámot. Második helyen megosztva Kutich Zoltán és Rados Mihály végzett. Őket követte Magyar Csaba.

Dicséretre méltó Rados Mihály teljesítménye, aki jó versválasztással kiküszöbölte lassú, vontatott beszédstílusát.

Az előadott jelenetekről szinte nem is érdemes szólni, mert még sokat kell tanulni a színpadi játékról.

A hibák ellenére mégis jó és hasznos volt ez a vetélkedő.

Köszönjük a zsűri lelkiismeretes munkáját. Itt említem meg, hogy minden kategóriánál Fényi Endréné volt a zsűri elnöke. A gyerekek részéről is volt képviselő a felnőttek között.

Pajtások! kérem tőletek, hogy a jövőben lelkiismeretesebben készültetek a „Ki mit tud”-ra.

Gyüre Jolán
VIII. osztályos tanuló

HÍREK DEBRECENBŐL

Intézetünk kezdeményezésére a Postaigazgatóság és a VGYOSZ helyi szervezetének közreműködésével ismét indul telefonalközpont-kezelői tanfolyam Debrecenben, a Gyengénlátók Általános Iskolájában és Nevelőotthonában.

Február 14. és április 1. között 15 végzős növendék és 4–5 felnőtt vesz részt az elméleti és gyakorlati képzésben.

A tanfolyam szervezői a tanulók társadalmi beilleszkedését, munkavállalási lehetőségének megkönnyítését, pályastabilitásuk erősítését várják elősegíteni.

A tanfolyammal egyidejűleg — a napi feladatok elvégzésén túl — a továbbtanulni készülőket rész vesznek a középiskolai előkészítőn is matematika, valamint magyar nyelv és irodalom tantárgyakból.

E megnövekedett megterhelést szívesen vállalják a fiatalok, hiszen az elmúlt évben hasonló céllal szervezett tanfolyam hasznosnak bizonyult. Eredményességét minden kétséget kizárólag bizonyítja az a tény, hogy már többen elhelyezkedtek telefonalközpont-kezelőnek üzemekben, hivatalokban.

A szakmaszerű végzettséget nyújtó tanfolyam résztvevőinél csökkent a létbizonytalanság érzése és ugyanakkor növekszik az életszerű tapasztalatok mennyisége.

Éderné Iván Mária
tanárnő

Tartalom:

A Vakok Világa c. folyóirat állandó rovatvezetőinek neve, a rovatok címe:

Dénes József: Sport rovat

Dr. Falvai Ferenc: Jogi rovat

Barna Zoltán: Zenei rovat

Gerdelics Ferenc: Közlekedési rovat

Kumínka Györgyné: Úttörő rovat

Kiss Mihály: Kulturális rovat

Váradi Péterné: Női rovat

Dr. Vas Tibor: Politikai rovat

Kiss János: Egészségügyi rovat

		Oldal
<i>Dr. Pirityi Ottó:</i>	JÖVEDELEMKÜLÖNBSEGEK ÉS KÖZHANGULAT	1
	ELNÖKSÉGI ÜLÉS	2
	NEKROLÓG	3
<i>Ulrich Mayer—Uhma:</i>	BESZÁMOLÓ A BRAILLE-HANGJEGYÍRÁS	
	EGYSÉGESÍTÉSÉRE RENDEZETT NEMZETKÖZI	
	KONFERENCIÁRÓL	4
<i>Köves Gábor:</i>	A FŐVÁROSI KEFE- ÉS SEPRÜGYÁRTÓ VÁLLALAT	
	1982. ÉVI GAZDÁLKODÁSI EREDMÉNYEI	5
	HATVAN ÉV HŰSÉGBEN	5
<i>Rácz Zoltán:</i>	A VAKOK OKTATÁSA AZ NSZK-BAN	6
<i>Auervek Imre:</i>	A PALATINUS-GYÓGYFÜRDŐ	7
<i>Dr. Falvai Ferenc:</i>	A BÉRLAKÁSOK KARBANTARTÁSI ÉS FELÚJÍTÁSI	
	SZZABÁLYAI ÉS A BÉRBESZÁMÍTÁSI JOG	8
<i>Kiss János:</i>	A TÁPLÁLKOZÁS (II. RÉSZ)	9
<i>Váradi Péterné:</i>	KÉZIMUNKA TAVASZRA	11
<i>Gerdelics Ferenc:</i>	HOGYAN FEJLESSZÜK SAJÁT MOZGÁSKÉSZSÉGÜNKET?	12
<i>Lak István:</i>	CSÁSZÁR ANGÉLA ÖNÁLLÓ MŰSORA	14
<i>Aszódi László Antal:</i>	ZUHANÁS A SEMMIBE	17
<i>Tóth László:</i>	ILKA	19
<i>Bacsik László:</i>	MAGNÓSOKNAK—MAGNÓRÓL	20
<i>Tálosi Ferenc:</i>	BUDAPESTEN A PRÁGA KUPA	21
	KÖZLEMÉNYEK	22
	HÍREK	23

A VAKOK ÉS GYENGÉNLTÓK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGÉNEK
FOLYÓIRATA

FŐSZERKESZTŐ: DR. VAS TIBOR ELNÖK

FELELŐS KIADÓ: DR. BÓDI ISTVÁN FŐTITKÁR

SZERKESZTŐ: BARNA ZOLTÁN

MŰSZAKI SZERKESZTŐ: ORBÁN JÓZSEF

FOTÓ: LÉVAI ATTILA

KIADÓHIVATAL: BUDAPEST XIV., MÁJUS 1. ÚT 47. TEL.: 210-440

83 1973 Pátria Nyomda — Felelős vezető: Vass Sándor igazgató

